DE NIEUWSBODE,
VERSCHIJNT OP DINGSDAG VAN IEDERE WEEK.
J. QUINTUS, Redacteur & Eigenaar.

VOORWAARDEN VAN INTEEKENING.
$2,00 per jaar, stiptelijk in vooruitbetaling.
Indien niet binnen de zes maanden betaald wordt, zal $2,25, en indien niet voor den afloop des jaars betaald wordt, alsdan zal $2,50 in rekening gebragt worden.

ADVERTENTIE-PRIJZEN.
Van 5 tot 10 regels, voor de eerste plaatsing - 1,00
Voor 5 regels of minder, dito dito - - 0,50
Voor elke volgende plaatsing - - 0,25
Geboorte-, Huwelijks- en Doodberigten, ieder 0,25
(Zie ook het Engelsch aan de regterhand.)

Brieven en toezendingen franco aan J. Quintus, Sheboygan, Wisconsin.

DE NIEUWSBODE.

ORGAAN DER NEDERLANDERS IN NOORD-AMERIKA.

8ste JAARG. NO 33. SHEBOYGAN, WISCONSIN, 18 AUGUSTUS 1857. GEHEEL NO. 397.

DE NIEUWSBODE,
IS PUBLISHED ON TUESDAY OF EACH WEEK BY
J. QUINTUS, Editor & Proprietor.

Onze Nederlandsche Correspondentie.

NO. 9.

ROTTERDAM, 18 Julij 1857.

Het wetsontwerp regelende het openbaar lager onderwijs, waarmede het land gedurende twee jaren in spanning werd gehouden, is nu in staat van wijzen gebragt en was gedurende eenige dagen het onderwerp der meest nauwgezette behandeling in de tweede kamer. Alvorens van deze hoogst belangrijke beraadslagingen, gang en kleur te doen kennen, moeten wij den van het tooneel der handeling verwijderden lezer eerst op het standpunt plaatsen, voor hij de zaak gemakkelijk kan overzien en de leidende beginselen der besproken wet, beter onder zijn bereik vallen.

Nadat de vrijheid van onderwijs in onze Grondwet was opgenomen, ontwikkelden zich te dezer aanzien twee hoofdrigtingen, en hoe meer men de regeling der vrijheid bij de wet, naderde, hoe meer die rigtingen als partijen op den voorgrond traden. De hoofdgedachte der liberalen, die verreweg de grootste meerderheid vormden, was: "Staatsscholen *toegankelijk* en *bruikbaar* voor alle gezindheden zonder onderscheid,", en de hoofdgedachte der anti-revolutionnairen, steeds de kleine minderheid genoemd, was: "gezindheidsscholen van wege den staat of de kerk, of bijzonder onderwijs van staatswege." Deze wijd uiteenloopende rigtingen werden aldus gekarakteriseerd: "de anti-revolutionnairen noemden de school der liberalen Godsdienstloos, verloochenende het kruis en zullende leiden tot ontzedelijking van onze maatschappij"; de liberalen daarentegen beweerden: "dat de gezindheids scholen der anti-rev. broeinesten van onverdraagzaamheid zouden zijn en zullende de kinderen en burgers van hetzelfde vaderland hoe langs zoo meer verbitteren en vijandig tegen elkander over stellen." Natuurlijk vraagt men, wanneer de liberalen de groote meerderheid hadden, waarom de wet dan niet in dien geest gesteld! en de zaak was uit! Zoo natuurlijk echter de vraag is, zoo natuurlijk is ook de oorzaak van dien toestand. Reeds sedert 1848 en vroeger, maar na 1853 meer nadrukkelijk, waren de liberalen bij den troon belasterd, terwijl, als een gevolg daarvan, de anti-revolutie sterk was toegenomen, en door de bekende Bisschop-vrees werd gevoed. Het gouvernement *wilde* dus aanvankelijk geen onderwijs-wet in liberalen geest en het tot stand komen van eene in anti-revolutionnairen zin, dat belette de grondwet en de groote meerderheid der Kamer, wier ontbinding de zaak niet beter kon maken, naarmate de Bisschops-vrees meer en meer op den achtergrond geraakte en eindelijk slechts een volkswaan van den dag bleek te zijn. In dezen staat van zaken was het voor elken minister van Binnenlandsche Zaken schier onmogelijk om eene onderwijs-wet tot stand te brengen. Maar er is meer. Het ministerie van Hall trad in 1853 op met de slecht verborgen bedoeling om aan den veldwinnenden invloed van het talent, dat met Thorbecke op het kussen was gekomen, paal en perk te stellen; daartoe had het de hulp der anti-revolutionnairen noodig, die door hunne geheime genootschappen en andere middelen, het land in rep en roer bragten; daarom voerde het de christelijk historische rigting in top; doch zoodra had de anti-revolutie hare werking niet gedaan en was het ministerie gezeten, of het wierp de groene vlag over boord, om in het zog der liberalen te gaan varen.

Het ontwerp van den minister van Reenen was daarvan het bewijs, want na het eerste verslag der Kamer, werd het geheel in den geest der liberale meerderheid geredigeerd. Die minister, te grootmoedig om zich met politieke kunstbewerkingen in te laten, trad af, omdat hij geen vruchteloos of gefingeerd onderzoek wilde instellen, of aan de gemoedsbezwaren der inmiddels te wapen geroepen petitionarissen kon tegemoet gekomen worden. Bij de aftreding van dat kabinet meende de anti-revolutionnairen veel gevorderd te zijn en men popelde alzoo om hunne beginselen in het ministerie te brengen. Zoo trad het ministerie van der Brugghen-Simons op; en dat was het begin eener nieuwe mystificatie, want al spoedig liet de heer van der Brugghen zijne anti-revolutionnaire gevoelens met eene dikke laag liberalisme overdekken en predikte de *gemengde school*, als of hij het zich nimmer tot eene eer had gerekend onder de vlag van den heer Groen te varen." Blijkbaar wilde dit kabinet de schoolwet op de lange baan schuiven, maar dat beviel geen der partijen in de kamer. Men veinsde een vereenigingsmiddel te hebben en dat begeerde de Kamer te kennen. Het niet aanwezig zijn van zoodanig panacé, deed echter den heer Simons vallen. Al spoedig na het optreden van den heer van Rappard, als minister van Binnenl. Zaken, kwam de onderwijswet weder in en verschilde alleen daarin van het ontwerp van den heer van Reenen, dat er het woord *christelijk* was ingevoegd en dat men, in strijd met de grondwet, het verleenen van subsidie voor bijzonder onderwijs wilde mogelijk maken. Het was, zoo men wilde, het verzoeningsmiddel van den heer Simons, waarvan na zijne aftreding, de heer van der Brugghen het vaderschap had op zich genomen.

Uit deze korte schets uit de geschiedenis der onderwijs-wet, blijkt, dat het de groote meerderheid der tweede kamer gelukte, om het grondwettig beginsel in de schoolwet gehandhaafd te zien, "dat de staat zich streng moet onthouden van allen invloed op de godsdienstige rigting der jeugd, waaraan hij onderwijs moet verschaffen." Dit beginsel ligt in de art. 16 en 22. Het zal het rigtsnoer zijn, waarnaar de talrijkste klassen der toekomstige Nederlandsche burgers zullen onderwezen worden; het is de hoofdgedachte, die de geheele wet beheerscht en daarbij zullen wij dan ook hoofdzakelijk bij dit verslag onzen aandacht bepalen. Wij zullen alleen stilstaan bij die redevoeringen, die dit uit den aard der zaak vereischen of die geacht kunnen worden bij te dragen, tot bevestiging van hetgeen nu en vroeger over onzen staatkundigen toestand in dit blad gezegd is. Immers het spreekt van zelf dat wij in geen brief kunnen zamenpersen het verslag eener discussie welke pl. m. 200 vellen van het bijblad van de St.-Courant beslaat.

De heer Schimmelpenninck van der Oye bleef geheel en de heer Thorbecke, wegens ziekte, de eerste acht dagen afwezig.

De algemeene beschouwingen duurden vier dagen. Zij worden teregt door den heer Godefroi schermutselingen genoemd. Het ontwerp toch was gedurende twee jaren van alle kanten bekeken, in de pers en in de vertegenwoordiging herhaaldelijk besproken, zoodat daarvan geen nieuws te zeggen viel. Het waren dan ook bekende denkbeelden, die men hoogstens in een nieuw kleed gestoken hoorde voordragen.

De HH. Groen, Hoffman, v. Lynden, van Reede van Oudshoorn en Elout kwamen er rond voor uit dat zij tot de kleine minderheid behoorden, die in deze wet misleiding en bedrog zagen. Zij doelden vooral op het woord *christelijk*, dat wel den naam gaf, maar in hetzelfde oogenblik werd de zaak onmogelijk gemaakt en dat was onzedelijk woordenspel. De heer Mackay verdedigde de afzonderlijke school en beweerde dat de gemengde van 1806 was mislukt. De heer Groen schetste o.a. de hoofdgedachte der wet, als bedoelende eene volksschool voor alle menschen goed, waarin het christendom als sectarisch en eenzijdig zal worden geweerd. Alzoo wering van de hoofdwaarheden des christendoms. Hij betoogde wijders de onhoudbaarheid der volksschool voor Christenen en Joden en meende dat als de grondwet iets gebood dat niet kon verkregen worden dan met opoffering van alles wat den protestanten lief en dierbaar is, zij dan moest herzien worden. Hij raadde alzoo aan, om de wet maar in te trekken, met belofte, dat in de volgende zitting een voorstel tot herziening van art. 194 der grondwet zou gedaan worden. Wijders beriepen bijna alle bestrijders zich op de tusschenkomst des Konings ten vorigen jare en op de verklaring van den minister, dat het vorige ontwerp nimmer de Koninklijke sanctie zou erlangd hebben. Welnu, het vorige ontwerp verschilde van het tegenwoordige slechts door de invoeging van het woord christelijk, dat hen niet voldeed en de 4de alinea van art. 22 die wel zou vervallen. Nu wilde men weten, of de toenmalige verklaring van den minister ook op dit ontwerp sloeg. De minister van Binnenlandsche Zaken antwoordde 1. dat de regering voorzeker nog bij het ontwerp bleef volharden en 2. dat de Koninklijke verklaring *voorwaardelijk* was medegedeeld. Z. M. zou namelijk die wet niet sanctioneren dan nadat onderzocht was, of aan de gemoedsbezwaren *kon* tegemoet gekomen worden. Het ministerie was dus niet opgetreden om het ontwerp der vorige ministers, maar om er in te onderzoeken en dat was geschied. 't Was niet genoeg te zeggen dat het woord christelijk niets beteekende; maar de wet kan niet verder gaan. De kon. boodschap waarbij dit ontwerp was dan ook het bewijs dat de Koning daardoor was bevredigd. De heer Groen beweerde dat dit eene constitutioneele ketterij was, het koninklijk *veto* bleef vrij tot op het laatste oogenblik. De minister die hiermede blijkbaar eene uitvatting had begaan, verdedigde zich er zijne woorden. Doch niettegenstaande de algemeene beschouwingen reeds gesloten waren, kwam de heer Groen er op terug, toen men bij de behandeling der afzonderlijke artikelen tot art. 16 genaderd was, meende hij den minister daarop nog te antwoorden, doch werd door den voorzitter aan de orde herinnerd. De bedoeling van den heer Groen kwam toen aan het licht; hij zeide eene motie *van orde* te willen doen en uitgenoodigd, om die mede te deelen, bleek hij bij verrassing aan de Kamer een gemotiveerd afkeurend oordeel te willen ontlokken, over de woorden van den minister van Binnenl. Zaken en haar te doen verklaren, dat zij niet deelde in het gevoelen van dien minister "dat eene koninklijke boodschap eene bepaalde beteekenis heeft, omtrent het gevoelen des Konings. De groote parlementaire veldheer wilde ongetwijfeld het terrein vrij op het hoofd van eene bedekte aanwijzing doen. Maar ditmaal mislukte zijne operatie, want de heer Dullert deedt met veel gevatheid eene andere motie, die waarlijk *van orde* zijnde, den voorrang verkreeg, en deze strekte, om de discussie over de motie van den heer Groen, uit te stellen tot dat de beraadslagingen over het onderwijs zouden zijn afgeloopen. De heer Groen trok toen zijne motie in.

Na dat uitstapje op het pad van den heer Groen, moeten wij nog even tot de algemeene beschouwingen terug keeren.

Onder de verdedigers der wet behoorde de heer Blaupot, die eene uitmuntende rede hield, alsmede de heer Bosscha. Laatstgenoemde beweerde dat de vrijheid van onderwijs in 1848 verkregen, niet mogt gebezigd worden, om den staat te dwingen tot oprigting van gezindheidsscholen; het bijzonder onderwijs moge daarin voorzien. Het staats-schoolwezen mag niet onder de kerk gebragt worden, want dat zou eene poging wezen om het kerkelijk gezag weder in den staat over te brengen. Opleiding tot bekwame en getrouwe burgers van den staat, eenheid van geest en zin, waar het de belangen des vaderlands geldt; daarin zeide hij, ligt onze kracht en ons geheel politiek bestaan, in dien geest moeten de staats-scholen ingerigt worden, opdat partijschap en kerkelijke geschillen magteloos worden.—Ook de heer van Zuijlen van Nijevelt verdedigde de wet en wilde het woord *christelijk*, nu het er stond, behouden. Met groote juistheid schetste hij het groote twistpunt dat overal in Europa wordt waargenomen en dat is de suprematie van de kerk over den staat en daarvan is het onderwijs een onderdeel. De kerk in 't algemeen, niet eene enkele, begeert het monopolie van de liefdadigheid en het onderwijs, en bezit zij die eenmaal, dan is hare suprematie gevestigd.

Al spoedig werd men onder de groote meerderheid die voor de wet was, nuances gewaar. De HH. Dommer van Poldersveld, Meeussen, van Nispen en anderen wilden het woord christelijk verwijderen, uit vrees voor misbruik en eenzijdigheid, terwijl de heer de Poorter de wet zou afstemmen, wanneer men er bij bleef om het subsidie voor de onderwijzers in Noord-brabant in te trekken.

De minister van justitie (de heer van der Brugghen) verklaarde in geene discussie over zijne antecedenten te zullen treden, daar het volk daarbij geen belang had. Met een goed geweten stond hij de gemengde school, zonder eenig christelijk element voor, ofschoon hij vroeger de bijzondere school verdedigde. Het woord christelijk kan en zou een practischen invloed hebben, zonder iemands regten te krenken. Op school gebied zou geen afstand van het christendom gedaan worden. Kan hij overigens het ontwerp niet in gemoede verdedigen, dan zou hij den ministers zetel niet meer bezetten.

Na dit korte overzigt van de algemeene beschouwingen, vergt het eerst onzen aandacht art. 16, waarvan de eerste alinea aldus luidt: "In elke gemeente wordt lager-onderwijs gegeven in een voldoend aantal scholen, toegankelijk voor alle kinderen *zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid*." Met veel talent werd dit artikel door de minderheid bestreden, o.a. hield de heer van Reede van Oudshoorn eene rede, waarin hij het christelijk element op de volks-school te behouden en te handhaven; hij toonde aan wat hij daar onder verstond en betoogde hoe het standpunt daarvan bij de tegenwoordige grondwet, wijders deed hij in het oog vallen de onmogelijkheid, om het christelijk karakter op de gemengde school toe te passen, zoools dit door de regering was voorgesteld, zelfs niet op de gemengde school voor protestanten en katholieken. Ten slotte deed hij de noodzakelijkheid inzien, om afzonderlijke scholen op te rigten en trachtte de bezwaren te wederleggen die daartegen waren ingebragt. In het breede werd daarentegen practisch ondersteund door den heer Elout van Soeterwoude, die een amendement voorstelde, strekkende, om achter de hier boven opgegeven eerste alinea van art. 16 het volgende te voegen:

"Het openbaar schoolwezen voor de Israelieten, voor zoo verre hunne kinderen van het bezoeken der openbare volksschool, uit hoofde van godsdienstige bezwaren der ouders worden teruggehouden, wordt door Ons, in overeenstemming met de bepalingen dezer wet, bij besluit geregeld.

De heer Godefroi, het eenigste lid der Kamer dat de Israelitische godsdienst beleed, bestreed met warmte en nadruk deze ernstige poging, om de Israelitische kinderen van de openbare volksschool te weren, en hoe onbestaanbaar het met de grondwet was, bewees hij o. a. daaruit, dat zelfs de heer Groen tot den raad had moeten komen, om eerst art. 194 der grondwet te herzien. De heer Groen achtte het toen tijd om den loop der discussien te storen door het incident met den minister van Binnenl. zaken, waarvan wij straks melding hebben gemaakt. Dit gaf dan ook aanleiding, dat de discussie over dit artikel korter was dan anders welligt het geval kon geweest zijn. Tot de orde teruggekeerd, motiveerden nog eenige leden hunne stem en toen werd het amendement van den heer Elout *verworpen* met 51 tegen 6 stemmen en daarna art. 16 met hetzelfde getal stemmen maar omgekeerd *aangenomen*.

De *toegankelijkheid* der staats school voor alle gezindheden zonder onderscheid was aangenomen. Maar nu de aard van het onderwijs, de *bruikbaarheid* der school, dat punt dat zoo veel pennen in beweging heeft gebragt lag in art 22 en werd aldus voorgesteld:

"Het schoolonderwijs wordt, onder het aanleeren van gepaste en nuttige kundigheden, dienstbaar gemaakt aan de ontwikkeling van de verstandelijke vermogens der kinderen en aan hunne opleiding tot alle Christelijke en maatschappelijke deugden.

"De onderwijzer onthoudt zich van iets te leeren, te doen of toe te laten, wat strijdig is met den eerbied, verschuldigd aan de godsdienstige begrippen van andersdenkenden. Hij prent aan de kinderen dien eerbied in en wekt hen op tot onderlinge liefde en verdraagzaamheid.

"Het geven van onderwijs in de godsdienst wordt overgelaten aan de kerkgenootschappen. Hiervoor kunnen de schoollokalen buiten de schooluren ten behoeve van de leerlingen, die er ter school gaan, beschikbaar worden gesteld.

"Waar de kinderen van het bezoeken der openbare school, uithoofde van godsdienstige bezwaren der ouders, worden terug gehouden, en deze bezwaren, na een zorgvuldig onderzoek, niet kunnen worden uit den weg geruimd, wordt, indien hieraan kan te gemoet gekomen worden door de oprigting van eene bijzondere school, tot het oprigten en onderhouden van zoodanige school, des gevorderd, hulp verleend door middel van een rijkssubsidie. *Het verleenen van zoodanige subsidie geschiedt door de wet.*"

Er was bereids o. a. een amendement ingekomen van den heer van Akerlaken en 9 andere leden, strekkende om de 4de alinea van het artikel te doen vervallen. De voorzitter stelde voor om eerst over de drie eerste alinea gezamenlijk en dan over de 4de als op zich zelve staande, te beraadslagen. Dit aangenomen zijnde begon er een langdurige parlementaire strijd, die wij van zijn ernstig karakter in eenige bijzonderheden moeten nagaan.

De heer Dommer van Poldersveld stelde voor het woord christelijk weg te laten en er eene andere phrase met het woord vaderlands liefde in te voegen, omdat men zijne geloofsgenooten buiten de kamer beschuldigde, dat zij hunne kinderen de vaderlandsche geschiedenis onthielden. Het amendement werd echter door verscheidene leden en ook door den minister voor de R. K. eerdienst bestreden, waarna de voorzitter het weder introk. Een ander amendement was van den heer Thorbecke, die in dezelfden geest eene andere redactie van de drie alinea's voorstelde. Hij moest echter uitstel verzoeken om het voorstel toe te lichten, wegens voortdurende ongesteldheid. Een vierde amendement was van den heer Blaupot ten Cate, die achter de bepaling "dat de schoollokalen, op bepaalde uren voor godsdienstig onderwijs beschikbaar gesteld worden," wilde lezen de woorden: door den gemeenteraad, nadat deze den hoofdonderwijzer der school en den districts schoolopziener daarover heeft gehoord." Over deze drie amendementen liepen nauwkeurig de discussien. De heer van Lynden bestreed het artikel en kon zich niet vereenigen met het woord *christelijk*. Alinea 3 beschouwde hij als een godsdienstigen wimpel, ter completering van de christelijke vlag. Een en ander zou tot groote zwarigheden in de practijk en tot dubbelzinnigheid aanleiding geven. Wie zou het ooit hebben kunnen denken, riep hij uit, dat de tegenwoordige minister van justitie zou medewerken, tot onthouding van den Bijbel aan de school.

De heer de Brauw, die men steeds onder de anti-revolutionnairen telde, verdedigde de alinea's der regering en bleek volstrekt niet of niet meer tot de kleine minderheid te behooren. Verdraagzaamheid in de hoogste mate; geen leerstellig onderwijs op de school; verdediging van de gemengde volksscholen; de zedeleer van Israelieten en Christenen is een, zie daar de schering en inslag zijner rede, geheel in geest verschillende, van hetgeen hij ter zake van hetzelfde onderwerp vroeger heeft gesproken en waardoor hij ernstig bijdroeg, om het vorige ministerie te doen vallen.

Nadat nog een aantal leden gesproken en hunne uit te brengen stem gemotiveerd hadden, was de heer Thorbecke aan het woord. Hij zou gaarne zijne geheele meening kenbaar gemaakt hebben, maar hij was genoodzaakt om kort te zijn. Al dadelijk deed hij opmerken, dat het onderwerp niet ingerigt werd voor bijzondere behoeften maar voor het volk. Hij wenschte dat de geest die thans in de wet heerschte er in bleef. Spr. ontwikkelde vervolgens twee stellingen. 1 De overheid in haar doen en laten evenmin afhankelijk van het kerkgeloof, als het kerkgeloof dit mag zijn van de overheid. Te dezer gelegenheid deed hij uitkomen, dat in de kerkelijke begrippen van de oudste tijden af een trek was geweest om heerschappij te voeren in en buiten de kerk, ook op hetgeen op een ander gebied van kennis lag. Als voorbeeld haalde spr. den heer Groen aan, die zijn bondgenoot was geweest, om de vrijheid van onderwijs te verkrijgen; maar zoodra deze aan zijn verlangen een officieel karakter wilde gegeven hebben, was verwijdering en strijd onvermijdelijk. Na aangetoond te hebben, waartoe de vervulling van diens verlangen zoude leiden en dat dit juist zoude zijn, wat deze stelling verbood, kwam hij tot de tweede, namelijk: dat de overheid niet dienstbaar moet gemaakt worden aan de kerk en omgekeerd de kerk niet aan de overheid. Spr. deed hierbij in het oog vallen, dat de stille werking van het christendom, boven de verdeeldheid grooter is, dan men dagelijks met oogen ziet. Het christendom heeft onze wetgeving, ons bestuur en onze zamenleving doortrokken. Het christendom is boven kerkelijke afzondering, gelijk de menschheid is boven de volkeren, ofschoon zij ze allen omvat; gelijk de wetenschap is boven de stelsels, waarvan zij de moeder is. Het is de invloed van het christendom, hetzij de wet spreke of het verzwijge, die zich in het publieke onderwijs zal doen gevoelen. Daarna ging de spreker over tot toelichting van zijn amendement, dat echter slechts betrekking had op de redactie en niet op den geest van het artikel.

Met voorbijgang van een aantal sprekers, die slechts enkele consequentien bespraken, ontmoeten wij in de zitting van den 9den weder den heer Groen, die eene zeer lange redevoering heeft gehouden; buitengewoon lang, ook naar hetgeen men van dien bekwamen redenaar gewoon is. Spr. gaf zijne blijdschap te kennen, dat van het lot van art. 22 geene kabinets-kwestie gemaakt zou worden, want daardoor bleef de discussie op het grondgebied der beginselen. Na de aanneming van art. 16, achtte hij het woord *christelijk* meer dan ongepast. De vereeniging van Israëlieten en Christenen, kon hij niet anders karakteriseren: dan verloochening van het Christendom, boven alle kerkelijke verscheidenheid. Met dit stelsel is het Christendom geworden eene secte, een kerkelijk leerbegrip, een particulier belang, en is het Christendom buiten het bereik van de overheid gesteld. Art 16 drukt het zegel op de vrijzinnige theorie in haar nec plus ultra. Niet alleen is er geen christelijke natie meer, maar op het terrein van art. 16 bestaat er zelfs geene godsdienstige natie meer. Daarop betoogde de heer Groen 1. dat het systeem van art. 16 strijdt met de grondwet: 2. dat nu het systeem gegeven is, er ook geheel neutrale scholen moeten bestaan en 3. dat de minderheden vooral beschermd moeten worden tegen de onderscheidene pogingen om verbetering op te komen tegen het hoofdbeginsel van strikte neutraliteit. Bij de ontwikkeling van deze drie punten heeft de redenaar getracht den heer Thorbecke te wederleggen en links en regts geweldige slagen toegediend, en vooral zijn ouden vriend, den minister van justitie, niet gespaard. Hij eindigde met te verklaren dat hij nog nader het woord zou moeten voeren, ook om regtvaardiging en inlichting te geven over de gedragslijn der kleine minderheid, in zooverre hij zich daartoe bevoegd en verpligt achtte. Hij vroeg ten slotte nog eene verklaring van den minister van Binnenl. Zaken, dat hetgeen deze gezegd had, nopens de Koninklijke boodschap, slechts zijne individuele meening was.

De minister die nog in dezelfde zitting het woord voerde, zeide den heer Groen al het gesprokene omtrent de Kon. boodschap te kunnen toegeven; hij bragt ook in zeer vleijende bewoordingen zijne hulde aan den heer Thorbecke voor diens uitmuntend helder betoog, dat hij, minister, gaarne geheel onderschreef. Met het amendement kon de regering zich niet vereenigen en bleef hare eigene redactie prefereren.

De minister van justitie hield eene uitvoerige rede, die met veel aandacht werd gehoord. Hij zeide al het moeijelijke van zijne taak te gevoelen en ontveinsde zich niet, dat hij daar onder eenigzins was gedrukt. Hij vroeg dat men bijzonder op zijne woorden zoude letten en dat deze geexploiteerd zouden worden, door hen die te veel en door hen die te weinig in art 22 vonden. Hij vleide zich niet alleen te zullen overtuigen, maar hij hoopte gerustheid te geven aan hen, die niet te veel willen en die genoegen nemen, met wat de wet geven *kan* en vooral aan hen die bevreesd zijn, over de qualificatie van heiligschennis en verzaking van het kruis, waaraan hij zich niet schuldig kent. Den heer Groen, zijn ouden vriend, zou hij niet wederleggen, want dat zou in een filosofisch, theologisch dispuut-collegie te huis behooren. Vervolgens ontwikkelde de minister het antwoord op twee vragen, als 1 wat is opleiding tot christelijke deugden, naar den geest van het voorstel? en 2 wat is ergernis geven aan andersdenkenden? Volgens de grondwet mogt de christelijke opleiding niet anders beduiden dan dat alle leerstelling, elk dogmatisch element verwijdert blijft. Nu is ook hij minister van oordeel, dat er zaaijing moet plaats hebben, maar het werken van dat zaad, het leggen van dien wortel, behoort niet tot de bevoegdheid van den staat. Kwijten zich de kerk en het huisgezin niet voldoende, het behoort niet tot de roeping van den staat, daarin te voorzien. En dat kan de staat ook niet, want dan zou hij kennis moeten nemen, van hetgeen van zijne kennisneming is uitgesloten. Nu is hier geen sprake van het christendom, maar van opleiding tot christelijke deugden. Nu vraagt de minister, waar kan het verwijt van leugen en bedrog op slaan? Er wordt niets voorgespiegeld van de opleiding naar bepaalde leerbegrippen, slechts wordt aan de eischen van de staats-school voldaan, dat is te zorgen, dat het zaad niet in zijn wasdom belemmerd, de teedere plant elders gepoot, niet in zijn groei gestoord worde. Dat is het christelijk element dat in de staats-school niet mag gemist worden. *De groote vraag is*: is het mogelijk op de gemengde school *tot christelijke deugden op te leiden*, waarvoor de wortel buiten die school wordt gelegd. De heer Groen zegt: neen. Hij minister zegt ja! De minister trad nu in eene breede vergelijking te dezen aanzien tusschen de heer Groen en hem. Bij den heer Groen en diens geheele school is zijns inziens het Christendom te veel in het leerbegrip geconcentreerd. Het gebied der christelijke conscientie is het gebied der opleiding tot christelijke deugden. *Hij* heeft jaren de denkbeelden van den heer Groen gedeeld, maar hij is door ondervinding en ontwikkeling er van teruggekomen. Op dat standpunt stond hij nog in 1840 en toen heeft hij zich tegen de school zonder godsdienstig leerbegrip, het beruchte citaat van de Mologdienst laten ontvallen.

Bij het antwoord op de tweede vraag heeft de minister vooral de Israelieten op het oog. Onze natie is van den zuurdesem van het Christendom doortrokken; dat kan den Israeliet niet ergeren, want dan zou hij zich in onze maatschappij, waar hij overal christelijke ontwikkeling ontmoet, niet kunnen bewegen. Ergeren is dan ook "op krenkende wijze over hunne godsdienstige overtuiging spreken" en "het niet nauwgezet vermijden van pogingen tot proselitisme." De gemengde school moet zich onthouden van het mededeelen van alle denkbeelden, om de waarde van andere leerbegrippen in twijfel te trekken. Dat is kwetsen, en het vermijden daarvan is eerbiediging van eenes anderen godsdienstige overtuiging. Naar dat begrip kan het den Israeliet niet ergeren, als de naam van Christus op de school wordt genoemd, en ontzag, vooral met verschoonende kieschheid wordt genoemd. Maar als leerbegrip en de bespreking van zijn persoon en zijne werken niet aan de school worden toevertrouwd.

FEUILLETON.

CATALINA DE CRAUSO.

NAAR HARE EIGENE GEDENKSCHRIFTEN.

(*Vervolg.*)

2.

Hierop wachtte zij volle acht dagen, die haar eene eeuwigheid schenen, na verloop van welke haar de cipier zeide, dat Urquiza van Trujillo was gekomen en Sennor Domingo weldra meer van hem hooren zou. En werkelijk ging des avonds de zware deur open, en eene gesluijerde vrouw trad geheimzinnig den kerker binnen. Het was Donna Beatrix. Catalina zag in haar zijnen reddenden engel en wierp zich voor de Sennora te voet. Deze hief den jongen Domingo goedig op en noodigde hem zich nevens haar op de bedsponde neder te zetten. Zij deelde hem mede, dat Urquiza, door haar gezonden, van den Corregidor, een harer vrienden, de vergunning had ontvangen om tot den gevangene te worden toegelaten; maar dat de toestand netelig was, dat Reyes was gestorven, en zijne familie wraak had gezworen. Het kwam er dus thans op aan zoo snel mogelijk te vlugten; zij bragt hem de middelen daartoe, want zij kon—gelijk zij er lagchend bijvoegde—eenen zoo hupschen jongen niet aan de galg zien sterven. Bij deze woorden beschouwde Domingo zijne beschermster nader, en bespeurde dat zij tanden had als paarlen, amandeloogen, gelijk de Spanjaarden zeggen, ravenzwarte lokken, eene andalusische gestalte en naauwelijks 25 jaren oud was. De middelen tot de vlugt, die Donna Beatrix medebragt, waren te dier tijd reeds oud en op alle tooneelen afgesaagd; maar zij bleken werkzaam te zijn, zoo als zij altijd blijken zullen, zoolang er gemunt goud en hebzuchtige cipiers zijn. Beatrix bragt Domingo een vrouwenkleed en eene mantilla: de gevangene zou, als vrouw verkleed, de gevangenis verlaten, als of zij de bezoekster was, die daarvoor in den kerker wilde achter blijven. Door dit onverwachte voorstel getroffen, wist Domingo niet, wat hij zou antwoorden; hij omklemde met zijne kleine handen de hand der schoone Sennora en bragt dezelve langzaam aan zijne lippen, er voor vervaard, zich meer te veroorloven. Doch de blanke hand drukte zich vrijwillig tegen den bloeden mond, en zelfs verdwaalde de andere hand en omvatte den hals des gevangenen, die door een weldoend gevoel bevangen, zijn voorhoofd boog en [illegible] sleept, sprong onhandig op; hare verwarde oogen ontmoetten den schitterenden, verrasten blik van Donna Beatrix. Tot geluk voor den gevangene heeft somtijds ook de onervarenheid hare bekoring en de Sennora kende de aanspraak der jeugd of beschroomdheid. Bovendien klopte ook juist de cipier aan de deur. Men moest zich haasten. Domingo wierp in aller ijl zijne kleeding om, verliet geheel ontsteld den kerker, en begaf zich naar Urquiza, zeer nieuwsgierig, hoe dat avontuur zou afloopen.

De koopman omarmde zijnen compagnon met de grootste blijdschap. Het was een geluk voor hem, verzekerde hij, hem gezond en gelukkig weder te zien; maar het gevaar, ofschoon voor eerst verwijderd, was nog niet geheel afgewend. Voor alles moest hij het huis verlaten en eene zekere schuilplaats zoeken. Hij had alles voorbereid; de zaken van den jongen mensch waren op eene veilige plaats verborgen, waarheen hij ook zelven brengen wilde. Zonder langer te wachten, nam hij Domingo's arm, en leidde hem door afgelegene straten tot aan een aan den zoom der stad op zich zelf staand huis. Een flink, zeer hupsch kamermeisje, dat het nachtelijk bezoek scheen te wachten, opende terstond op het eerste kloppen. Zij wierp op Domingo eenen nieuwsgierigen blik en ging hem beide voor, naar boven in een elegant, helder verlicht salon, waar alles tot het avondeten was voorbereid. Domingo zag, dat er voor drie personen gedekt was. Hij keek nu het kamermeisje aan, dat hem met eenen sluwen glimlach en eenen blik van verstandhouding beantwoordde, die hij zich dezelijks niet wist te verklaren. Toen zij alleen waren, zette Urquiza zijnen vriend uiteen, wat er was voorgevallen. De Corregidor, door Reyes onverzoenlijke bloedverwanten opgestookt, had lang geweigerd, naar rede te luisteren. Om dus aan de zaak een einde te maken, had Urquiza zijne toevlugt tot eenen noodleugen moeten nemen. Hij had hem verzekerd, dat Domingo en Beatrix in het geheim gehuwd waren. Deze verzekering nam alle zwarigheden weg, want daar Beatrix Reyes couzine was, werd de dood des laatsten daardoor in plaats van eenen moord eene kleine familie onaangenaamheid, die men den kop moest inknijpen. Er bleef slechts nog eene ceremonie te vervullen, namelijk Domingo moest zich zoo spoedig mogelijk aan dat verzoek onderwerpen, en werkelijk Donna Beatrix [illegible] lijk prijs te geven, werkelijk te huwen. "Overigens," dus eindigde Urquiza, "heeft zij mees smaak in u, dan zij zeggen kan. Dat noem ik geluk! Met de vrijheid geeft men u de schoonste vrouw van Paita."

Stijf van verbazing zag Domingo den koopman aan. Onder deze onverwachte verwikkeling zag hij eene onmiskenbare kuiperij. Donna Beatrix was de geliefde van Urquiza; haar naam was zeer dubbelzinnig. Terwijl hij haar met Domingo liet huwen, gaf hij aan zijne schoone eene achtbare standplaats, zonder dat het hem iets kostte, en bleef hij haar zijn vermaak, gelijk den medeslepen zijn geluk. Deze berekening was niet slecht. Ofschoon Domingo dankbaar was, had hij toch hem gelegd werd, begreep hij, dat het voor alles op uitstel aankwam en waagde eenige tegenwerpingen. Hij was, meende hij, eene slechte partij voor zulk eene schoone dame; het beste hare grootmoedigheid slecht beloonen, als hij haar daar voor zijne armoede wilde opladen. Was dan die ceremonie des huwelijks onmisbaar? Kon men zich niet bepalen, het voor werkelijk bestaande uit te geven, en zich achter dien onschuldigen leugen te verschuilen? Urquiza vond deze twijfel zeer prijzenswaardig. Maar, zeide hij, hoe zal men die beledigde familie van de waarheid dier zaak overtuigen, dan door het voorleggen der documenten? En waar is de liefde van Donna Beatrix dan hare beste te rekenen? Zou hare grootmoedige opoffering haar niet voor altijd de eer ontnemen, als dezelve niet door eene geoorloofde liefde geregtvaardigd werd? En eindelijk was het huis, in hetwelk Domingo zijne toevlugt had gezocht, dat der schoone dame zelve, en wat zou de menschen, wat zou de Corregidor er van zeggen, dat Reyes moordenaar zich daar had opgehouden? Tegen deze gewigtige gronden was niets meer in te brengen, en Domingo naar het schoon overtuigd, dankte zijnen vriend voor het hem verschafte geluk.

Op dit oogenblik ging de deur open en Beatrix trad binnen. Eene levendige opgewondenheid schitterde in hare oogen en kleurde haar gelaat; zij was bekoorlijk. Haar blik rustte teeder op Domingo, doch deze beantwoordde dien niet. Men praatte onder het eten van de vlugt, doch in de tegenwoordigheid der jonge weduwe (want dit was Beatrix) werd, gelijk men wel denken kan, niet meer gesproken. Domingo zag met loerende angst rond; hij bekeek met verstolene blikken de deuren en ramen; want de tijd ging snel om en hij moest snel handelen. Schertsend schreef men zijne verlegenheid aan de vrees voor de alguazils toe, en dat hij niet noodig had, sloeg men hem voor, zich in een onder den trap verborgen kamertje te leggen, waar hem niemand ontdekken kon. Domingo bewilligde hier in en ging naar beneden, waarbij de koopman hem voorlichtte, en Beatrix naast hem ging, om hem te geleiden. Zijne eerste gedachte was te vlugten; maar Urquiza was sterk en behendig: zou hij hem laten ontkomen? Overigens kon een enkele schreeuw menschen doen komen, en mislukte hem de vlugt, dan was hij verloren. Men kwam voor de geheimzinnige deur aan. Catalina beefde van onrustige gemoedsbeweging. De koopman trad het eerst binnen; de lamp verlichtte eene kleine kamer zonder raam, zonder eenigen anderen uitgang, dan de zware deur.

Als Catalina binnentrad, dit gevoelde zij, was het met haar gedaan; daar kwam bij haar een van die plotselijke besluiten op, aan welke zij reeds meermalen hare redding te danken had. Op het oogenblik dat Donna Beatrix haar de hand reikte, om haar de twee trappen te helpen afklimmen, greep de gewaande klerk de verschrikte Sennora stevig om het lijf, en stiet haar met alle geweld op Sennor Urquiza naar beneden. Nu sloeg hij de deur toe, draaide den sleutel tweemaal om, trok hem tijdig uit het slot, stortte zich op de straat en rende naar de haven. Hier aangekomen zijnde maakte hij eene boot los, stiet van wal en roeide met al de behendigheid van eenen matroos, die om kaap Horn gevaren is, zee in. Toen zij ongeveer eene mijl ver gevaren was, schepte Catalina adem en zag zich in volle zee. De golven waren rustig, de sterren fonkelden aan den hemel, en een frissche zeewind dreef hare boot zeewaarts. Zij liet zulks toe, en gaf zich geheel over aan den adem des noodlots.

3.

Nadat Catalina bij het sterrenlicht den afgelegden weg gemeten en angstig geluisterd had, of zich geen gerucht met het ruischen der wind en het klotsen der baren mengde, legde zij zich, door de inspanning vermoeid, in hare boot neder om te slapen. Toen zij de oogen weder opende, stond de zon reeds eenige uren aan den hemel. Zonder twijfel door wind en stroom voortgestuwd, was de boot gedurende den nacht ver gedreven; het land was verdwenen en onze vlugteling bevond zich, zonder kompas, midden op den oceaan. Roeijen, zonder te weten waarheen, zou onnutte moeite geweest zijn: derhalve kruiste zij de armen over hare borst en schikte zich in haar lot. Catalina, wier oog van tijd tot tijd den gezigteinder onderzocht, ontwaarde eindelijk aan de kimmen een zeil. Het schip scheen in de rigting van haar boot te zeilen, en zij hoopte het te ontdekken. Nu greep zij naar de riemen, en snelde met alle kracht op de verre hoop toe, die de dreigende schaduw van den dood haar deed ontrukken zou. Tot geluk nam het schip zijne rigting op haar aan, en zij naderde het tamelijk snel. Toen zij buiten adem was, bond zij haren zakdoek aan eenen riem en zij gaf noodseinen. Na eenige minuten van angst zag zij met onbeschrijfelijke vreugde het schip zich tot haar wenden en regt op haar aan komen. Men had haar bemerkt! Nu ontwaakte de listigheid van dit zonderlinge meisje, en zij bereidde zich, daar zij niet wist, van waar het schip kwam, nog wie zij aan zou treffen, tot hare ontmoeting voor. Spoedig was haar plan gemaakt. [illegible] des scheepsvolks verbergen; zij stiet driemaal zoo snel tegen den rand der boot, dat zij omsloeg. Toen zij weder uit het water opdook, klampte zij zich aan het vaartuig vast, beproefde er op te klimmen, zat eindelijk gelukkig schrijlings op de boot en wachtte zoo af wat er geschieden zou. Zij had voor elk toeval de rol van eenen ongelukkigen schipbreukeling aangenomen, en werd als zoodanig, met het grootste medelijden, aan boord des schips ontvangen.

Het schip was een Spaansche galjoot. Het kwam van Panama en zeilde naar Concepcion, waarheen het eene aanzienlijke afdeeling, tegen de Chilische Indianen bestemde, troepen bragt. Catalina had [illegible] den naam van Pietro Diaz, van San Sebastian, in de compagnie van Don Gonzalo Rodriguez ingelijfd. Waarom gaf ditmaal Catalina, tegen hare gewoonte, hare geboorteplaats zonder te liegen op? Dit is niet te verklaren.

maar moet dit aan de kerk worden overgelaten. Is nu binnen deze grenzen, de formule: opleiding tot Christelijke deugden eene heiligschennis, eene verbloeming en verloochening van het kruis? Hij gelooft dit niet. Integendeel, het is een protest tegen het rationalisme en materialisme, dat zoo schrikbarend bij onze naburen de overhand neemt.

Wat den bijbel betreft, die mag op de gemengde school niet gebruikt worden, zoodra er slechts een Katholiek aanwezig is. Maar daardoor is Gods woord niet van de school geweerd; het staat den protestanten vrij op andere uren godsdienstig onderwijs in de schoollocalen te doen geven.

Spr. wijst o.a. op Ds. Heldring, die in den regel nu reeds de bijbelsche geschiedenis buiten de schooluren doet onderwijzen. De minister komt tot de slotsom, dat leerstellig onderwijs van de school geweerd moet blijven, maar de kerk moet wakker geschud worden, om in de leerstellige behoeften der kinderen te voorzien. De minister sluit met de vraag aan zijn vriend Groen, of dat alles is heiligschennis en verloochening van het kruis van Christus?

De heer Groen liet op zijn antwoord niet lang wachten. Nog in dezelfde zitting was de heer Groen weder aan het woord en hield zijne belofte in eene vorige gedaan, en wel op eene wijze, die deze zitting deed zien welke over de onderwijswet gehouden werd.

In het algemeen deedt hij opmerken, 1. dat als het woord *christelijk* en alinea 4 van het in behandeling zijnde artikel wegvielen, de wet dezelfde zoude zijn als die, waartegen het petitionnement gerigt was; 2. dat als dat woord in de wet bleef, zij nog slechter zou zijn en dat alsdan, in verband met artikel 16 heiligschennis werd gepleegd en steun gegeven aan eene voor de minderheden gevaarlijke praktijk; 3. dat als de wet met eene groote meerderheid zou worden aangenomen, dit een gevolg zou zijn, van de zucht tot *afdoen*, waaraan men reeds zoovele organieke wetten te danken had, en dat daardoor, uithoofde van de dubbelzinnigheid, aanleiding zou worden gegeven tot eene proseliten-makerij van de gevaarlijkste soort; 4. dat de groote meerderheid der kamer de wet beschouwde als haar werk en het ministerie als het werktuig, dat zij niet zal verbreken voor haar werk geleverd is en 5. dat de slotsom van dit alles is eene *politieke mystificatie, nog veel erger dan die in* 1853 *heeft plaats gehad.*—Maar spr. beklaagde zich inzonderheid over den minister van justitie. Deze bewindsman had niet voldaan aan de billijke verwachting welke spr. en zijne vrienden van hem mogten koesteren. En nu ligtte de heer Groen een gedeelte van den sluijer op, welke de staatkundige mystificatie van 1856 bedekt hield. "In Mei 1856" zeide spreker in substantie, "was men overtuigd, dat eene wet op het openbaar onderwijs, zoodanig als die door de meerderheid in het verslag der kamer werd verlangd, in Nederland niet *mogt* tot stand komen. Spr. had nimmer neiging om minister te worden, maar er toe geroepen, zou hij geene vrijheid gevonden hebben er zich aan te onttrekken; doch nimmer anders dan wanneer, gelijk hij verlangde, de te volgen rigting en de geheele operatie, in tegenwoordigheid des Konings was beraamd en vastgesteld. Intusschen was men van oordeel dat de tijd voor een zuiver anti-revolutionnair ministerie, een ministerie Groen, nog niet gekomen was, maar wel voor een ministerie *ad hoc* (een tusschen of tijdelijk ministerie) hetwelk de intrekking van het ontwerp behoorde te bewerken. Spr. en zijne vrienden zagen toen met huivering dat de zamenstelling van zoodanig ministerie aan den heer van der Brugghen was opgedragen, want zij duchtten diens wankelmoedigheid. Maar dit stond toch vast, dat zij hem op het stuk van onderwijs als een volbloed anti-revolutionnair kende. En nu—heeft die minister, door af te wijken van zijne antecedenten, bewijzen gegeven van staatkundige *ondankbaarheid*, *ontrouw* en onbedachtzaamheid. Spr. beklaagde zich tegen dien minister wijders aldus: "Gij hebt u zelven en ons magteloos gemaakt; ge hebt u aan de meerderheid van de Kamer van 1856 overgegeven; ge hebt de oppositie tot regerende partij gemaakt. Alle kracht, die gij, zoo ge uw standpunt had bewaard, zoo ge getrouw waart gebleven aan uwe politiek, zoudt bezeten hebben, is verloren gegaan, en ge hebt ook ons magteloos gemaakt. En in welken toestand is de natie gebragt? Zoo in 1856 de gemengde school ware aangenomen, dan had men de kamer kunnen ontbinden; maar wat kan men in 1857 doen? Het kabinet is homogeen met de meerderheid der kamer en de meerderheid der kamer met het kabinet." Spr. zal zich nimmer laten gebruiken tot eene politieke kunstbewerking. Hij wenschte het volk niet te galvaniseren maar te electriseren. Nu staat zijne partij weerloos; nu is het leven verloren. Intusschen meent de spr. dat de sympathie voor de kleine minderheid zal verdubbelen bij ieder die op vastheid van beginselen prijs stelt. Het smart hem dat de minister van justitie niet den weg is ingeslagen, dien spr. overeenkomstig acht met de ware belangen van Vaderland en Koning. 't Is waar, de minister is een exceptioneel mensch; hij kon zonder onopregt te worden iets doen dat men bij een ander voor onopregt zou houden; hij acht hem hoog, maar *hij beklaagt hem.* Aan het petitionnement lag tot grondslag dat de gemengde school niet mogt worden behouden, wanneer daaraan alles moest worden opgeofferd wat aan de protestanten lief en dierbaar is. Spr. bragt een woord van dank aan den Koning, die deze gedachte had. Hij wenschte de eer aan den Koning te laten, dat Z. M. zich zoolang mogelijk, tegen de vaststelling dezer wet heeft verzet. "Wat er nu ook gebeure," zeide hij, "de verklaring des Konings, door den minister indertijd medegedeeld, zal steeds eene eervolle bladzijde in de geschiedenis beslaan. De Koning was daarbij indachtig aan de spreuk *Eendragt maakt magt*, maar ook aan die zijner voorvaderen: *Je Maintiendrai.*"

De minister van justitie meende op deze rede van den heer Groen niet te moeten antwoorden, maar gaf zijne diepe verontwaardiging te kennen over het kunstig zamenstel, dat die zich heeft veroorloofd, om hem, minister des Konings, in een bespottelijk daglicht te stellen en in het oog des volks te vernederen. Hij zou hem niet beantwoorden, maar alleen zeggen dat het hem voorkwam, dat het regt van spreken, geenszins regt heeft om alles te zeggen wat snijden of pijnigen kan. De regtvaardiging van zijn gedrag liet de minister over aan de nakomelingschap.

De heer Groen gaf daarop te kennen, dat het niet in zijne bedoeling had gelegen den minister eenigermate te kwetsen. Hij zou daarvan de overtuiging krijgen, *als hij zijne rede in het Bijblad nalas.* (!)

De heer Thorbecke zeide dat niets minder in zijn karakter lag, dan iemand in den toestand van den heer Groen moeite aan te doen. Maar *niet* antwoorden op sommige punten, zou juist moeite *zijn* en daarom gaat hij de wederlegging van zijn gevoelen door dien spreker, betreffende het Christendom, na. De heer G. had gezegd welke zijn de dogmata van *uw* Christendom? en daarop kon hij niet antwoorden zonder in een theologisch dispuut te treden. "*Uw* Christendom" zeide de heer G. "is algemeen godsdienstig, en dat is volgens Beets Deisme, en Deisme is rationalisme, rationalisme is neologisme en neologisme is ongeloof."

Nu merkt spr. op, dat men óf het christendom van den heer Groen moet volgen, óf men is een ongeloovige. In de tweede plaats sprak hij den heer Groen tegen, dat de school de plaats is voor godsdienstige opvoeding. In de derde plaats had de heer G. hem toegevoegd, dat *zijn* stelsel gewetensdwang was, tegen de regten der natie. Spr. vroeg, waarom dan door hem, spr., gedurende de twee jaren dat deze wet in behandeling is, nimmer eene poging is gedaan om het bijzonder onderwijs te beperken. Zijn aandeel aan deze wet had niet grooter kunnen zijn al had hij ze als minister moeten voorstellen en verdedigen en waar had hij het bijzonder onderwijs willen beperken? "Neen!" zegt hij, "wij willen daaraan niets ontnemen, maar wij willen de vrijheid waarborgen, wij willen organiseren en dat is aan ieder toekennen wat zijne bestemming medebrengt." De heer Groen was geeindigd met eene klagt; "de natie," zeide hij, "is in een toestand van apathie en zal in eene soort van onverschilligheid voor de hoogere waarheden vervallen, die hij nadeelig achtte voor het staatsbelang en die hij met een fransch citaat karakteriseerde." Nu vroeg spr. "Kan er geene schuld aan *uwe* zijde zijn? Zijt gij niet vervallen in de fout van het socialismus en van iedor, die eene regering wil bouwen op hetgeen aan de vrijheid van het individu moet worden overgelaten? Dat heeft steeds en zal altoos een afval van eigen bondgenooten ten gevolge hebben. Of men moet —en op dien weg is de heer Groen, maar hij heeft hem nog niet afgelegd—zijne eigene waarheid als eene officiele wettige waarheid willen voorschrijven, of men doet der waarheid, die men belijdt, geweld aan. De profetie waarmede de heer Groen is geeindigd, was deze: dat de wet tot verbittering, tweedragt of wel tot onverschilligheid zou aanleiding geven, die ten slotte, volgens het fransche citaat het land zal doen zijn 'un pays en décomposition.'" Onlangs zegt spr. eene lijst voor zich gehad te hebben van de voorspellingen van den heer Groen; een daarvan is hem in het geheugen gebleven; het was eene voorspelling bij gelegenheid dat de provinciale wet in behandeling was. "Men zal het eens zijn, dat die wet sedert zeven jaren nuttig, heilzaam en bevredigend heeft gewerkt. En wat voorspelde de heer G. nopens die wet? Dat zij zou medebrengen provinciale clubs in stede van provinciale vertegenwoordigers, dat hij had eene democratische rigting en anarchieke begrippen, en dat zij, gelijk de heer Groen toen mede met een fransch citaat versterkte, zou leiden tot overmagt van het gepeupel! Als spr. dat nu ziet van deze voorspelling, dan zal hij vooreerst de gevolgen dezer wet gerust afwachten." Vervolgens wisselde spr. nog eenige welwillende woorden met den minister van Binnel. Zaken, over zijn amendement, en daarna eindigde deze hoogst belangrijke zitting.

In de volgende bijeenkomst der kamer heeft de minister van justitie, namens de regering, de 4de alinea van art. 22 (het verzoenings middel voor de bezwaarde gemoederen) blijven volhouden, maar toch in dien zin, dat zij zich troosten zou met de gedachten, dat waar de krachten te kort schieten, ook het willen lofwaardig is. De beraadslagingen gesloten zijnde, kwamen in stemming: 1. het amendement van den heer Thorbecke, dat verworpen werd met 35 tegen 30 stemmen; 2. dat van den heer Meeussen (weglating van de woorden: "Hij prent de kinderen dien eerbied in en wekt hen op tot onderlinge liefde en verdraagzaamheid") aangenomen met 36 tegen 29 stemmen; 3. dat van den heer Blaupot ten Cate, verworpen met 41 tegen 24 stemmen; 4. dat van den heer van Wintershoven, (invoeging van eene nieuwe alinea) verworpen met 33 tegen 32 stemmen; 5. het amendement van den heer van Akerlaken en 9 andere leden, (weglating van alinea 4) aangenomen met 63 tegen 2 stemmen; doch na de stemming verklaarden de beide tegenstemmers, dat zij zich vergist hadden en meenden dat een ander amendement in stemming was; zoodat het subsidie stelsel met algemeene stemmen verworpen werd. Het aldus gewijzigde artikel in stemming gebragt, werd aangenomen met 45 tegen 20 stemmen. Het luidt nu aldus:

"Het schoolonderwijs wordt, onder het aanleeren van gepaste en nuttige kundigheden, dienstbaar gemaakt aan de ontwikkeling van de verstandelijke vermogens der kinderen en aan hunne opleiding tot alle Christelijke en maatschappelijke deugden.

"De onderwijzer onthoudt zich van iets te leeren, te doen of toe te laten, wat strijdig is met den eerbied, verschuldigd aan de godsdienstige begrippen van anders denkenden.

"Het geven van onderwijs in de godsdienst wordt overgelaten aan de kerkgenootschappen. Hiervoor kunnen de schoollocalen buiten de schooluren ten behoeve van de leerlingen, die er ter school gaan, beschikbaar worden gesteld."

De discussien werden vervolgens met de meeste kalmte en waardigheid voortgezet. Onder de belangrijke beginselen die vastgesteld werden behooren, dat de kosten van het onderwijs door de gemeenten moeten gedragen worden, terwijl de gelegenheid is opengelaten tot tusschenkomst van den staat, bij gebleken onvermogen van de zijde der gemeenten; dat het inkomen der hoofdonderwijzers niet beneden ƒ 400 mag dalen, met uitzondering van sommige hulponderwijzers, die aan het hoofd eener school staan, maar wier betrekking met andere geeumuleerd is; voor dezen is het minimum ƒ 200.

Men is met de beraadslagingen gevorderd tot art. 67, zijnde de overgangsbepaling "dat over 5 jaren het geheele lager onderwijs geheel naar deze wet moet zijn ingerigt." Er is intusschen na al het voorgevallene geen twijfel aan of de wet zal met eene groote meerderheid worden aangenomen.

(Wordt vervolgd.)

De Nieuwsbode.

SHEBOYGAN, WIS.

J. QUINTUS, REDACTEUR.

$2,00 per jaar, in vooruitbetaling.

DINGSDAG, DEN 18 AUGUSTUS 1857.

DE NIEUWSBODE KOST VOOR NEDERLAND $3,50 PER JAAR; $2,00 IN DE ZES MAANDEN; ENKELE NOMMERS 10 CENTS.

KLEINE SOMMEN GELDS, HETZIJ BENEDEN EEN DOLLAR, OF CENTEN BOVEN EEN OF MEER DOLLARS, KUNNEN ONS IMMER PER BRIEF IN POSTSTEMPELS VAN EEN EN DRIE CENTS, VAN LAATSTGENOEMDE 'T LIEFST, IN BETALING WORDEN TOEGEZONDEN.

ZULKE STEMPELS KAN MEN KOOPEN BIJ ALLE POSTMEESTERS.

GEREGISTREERDE BRIEVEN MET GELD KAN MEN TEN ONZER RISICO ZENDEN. VOOR HET REGISTREREN MOET DE AFZENDER 5 CENTS BETALEN.

NB.—GEBOORTE-, TROUW- EN DOODBERIGTEN WORDEN GEPLAATST VOOR 25 CENTS.

Republikeinsche Staats-Conventie.

Op Woensdag den 2 September 1857, 's middags te 12 uren, zal in Madison eene Republikeinsche Staats-Conventie gehouden worden, om kandidaten voor Staats-beambten te benoemen, die in November aanstaande te kiezen zijn. Ieder Assembly District heeft het regt, zich door twee afgevaardigden in de conventie te doen vertegenwoordigen.

Het Republikeinsche Central Commité.

HARVEY, DEAN, FLEISCHER, COVER, REYNOLDS, PAINE, ROESER, CARY, ILSLEY.

Onze Nederlandsche Correspondentie is deze week *buitengewoon* lang, en heeft vele andere stukken verdrongen. De daarin verhandelde zaak is echter *bijzonder* gewigtig, weshalve wij ons zulks ditmaal willen getroosten en onze lezers gelieven hetzelfde te doen. Overigens hopen wij, dat onze Correspondent te Rotterdam de verslagen der Kamers zoo kort mogelijk maken en daarentegen wat meer *nieuws* schrijven zal. De eerste worden slechts door *sommigen*, het laatste echter door *iedereen* gaarne gelezen.

MRS. CUNNINGHAM.—Blijkens de New Yorksche berigten, heeft de zaak dezer beruchte vrouw weder eene nieuwe belangstelling opgewekt. Door eene oogenschijnlijk overstelpende getuigenis, is het bewezen dat Mrs. Cunningham voor kraamvrouw heeft gespeeld, en een kind heeft ter wereld gebragt, dat uit een vondelinghuis was gehaald, en dit voor haar eigen kind, en den wettigen erfgenaam van dr. Burdell heeft uitgegeven. Haar vertrouwde geneesheer was de oorspronkelijke ontwerper van en helper in het plan. Hij was verpligt andere geneesheeren te hulp te nemen. Dr. Uhl, een vroeger arts van Mrs. C's huisgezin, werd met het geheim vertrouwd. Deze deelde het aan de overheid mede. Zij legden Mrs. C. een valstrik en slaagden er zoo goed in, dat er geene gelegenheid voor haar is om te ontkomen. De straf voor dat misdrijf is 10 jaar in de staatsgevangenis.

Het doel der misdaad was, Mrs. C. de gansche nalatenschap van Burdell in handen te spelen, waar zij als weduwe slechts een derde van bekomen kon. Een erfgenaam zou natuurlijk de nalatenschap erven, en in geval van deszelfs *overlijden* (dat waarschijnlijk wel zou gevolgd zijn) zou deze gansch aan Mrs. C. overgaan.

De ontdekking van deze nieuwe misdaad vermeerdert natuurlijk het vermoeden, dat Mrs. C. aan den dood van dr. Burdell heeft deel gehad, en zal haar waarschijnlijk voor 10 jaren vrij kost en inwoning verschaffen.

Het is het voornemen van den district attorney, haar als Mrs. Burdell in staat van beschuldiging te stellen, zoodat zij, om de gevangenis te ontgaan, zal moeten bewijzen, dat zij nooit met doctor Burdell is getrouwd geweest, waardoor natuurlijk de beschuldiging van met dat kind bedriegelijke oogmerken te hebben gehad vervalt, maar tevens ook hare aanspraak op Burdell's nalatenschap.

De opzigter van Barnum's museum, John Greenwood, jr., heeft de moeder van het kind, dat Mrs. Cunningham voor den erfgenaam van Burdell wilde doen doorgaan, voorgesteld, om 't te laten kijken.

In ons volgend nommer zullen wij een meer omstandig verhaal van deze zaak mededeelen.

VOORSTEL TOT HET OPRIGTEN VAN EENEN NIEUWEN STAAT UIT BASTAARDWILDEN.—De *Memphis Enquirer*, doet het volgende practische voorstel: "Wij ontvingen," zegt hij, "gisteren een bezoek van S. Fulsom, een opperhoofd der Choctaw Indianen. De heer Fulsom is voor de organisatie van eenen staat uit het Indiaansche territoir, ten westen van Arkansas, tusschen de Red river en Arkansas, dat zich tot op den honderdsten graad wester lengte uitstrekt, en voor toelating dezes Staats in de Unie. Wij houden zulk eenen maatregel voor volstrekt noodzakelijk voor de bescherming des Zuidens. De Choctaw's en Cherokezen zijn *slavenhouders* en zullen eenen nieuwen "*slavenstaat*" bij de Unie voegen. Het verraad van Buchanan heeft Kansas aan het Noorden gegeven. Laat het Zuiden, eer het te laat is, eenen slagboom tegen dezen wandaalschen aanval oprigten, die ons spoedig verstrikken zal.—Deze Indiaansche stammen zijn betere burgers, meer ingewijd in de grondbeginsels onzer regering en onzer wetten, dan het volk van Nieuw Mexico of de ontaarde avonturiers eener vreemde of onzer eigene natie, die juist bezig zijn met van Kansas eenen vrijstaat te maken."

Ja waarlijk, als deze Indianen reeds zoo beschaafd zijn, dat zij zelfs de *slavernij* bij zich invoerden, dan zijn zij rijp, om als gelijk geregtigde burgers der Ver. Staten te worden toegelaten en eenen eigen staat te grondvesten. Men mag de niet slavenhoudende Indianen van de aarde verdelgen; met slavenhouders is het heel wat anders: die zijn betere burgers dan de ontaarde noordelijke vrijstaatslieden!—

Zoo ver gaat thans reeds de waanzinnige geestdrijverij der zuidelijke vuurvreters. *What next!* —*Ph. Fr. Pr.*

GEVAARLIJKE SPRONG VAN EENEN SPOORTREIN AF.—Een der gevaarlijkste en toch gelukkige sprongen voor zijne vrijheid, van welke wij in langen tijd gehoord hebben, werd gisteren avond op den spoorweg tusschen Avon en Batavia gedaan. Een oudachtig man, die onlangs van Californie was teruggekeerd, had den dag te Avon doorgebragt, en was voornemens langs den Valley spoorweg naar deze stad terug te keeren. Bij vergissing geraakte hij op den trein, die naar Batavia bestemd was. Ongeveer twee mijlen buiten Avon ontdekte hij zijnen misslag, en vloog op eens naar het platform (het zich buiten de tent bevindend gedeelte) van den spoorwagen. De trein ging juist over eenen dijk, die twintig voet hoog was, en snelde voort met eene vaart van dertig mijlen of tien uren gaans in het uur, toen de oude heer er afsprong. Daar ging hij—hals over kop den dijk af, met ongeveer dezelfde snelheid als of hij uit een kanon was geschoten. Zij, die ooggetuigen van den sprong waren, dachten dat hij verbrijzeld en dood was, maar nadat hij eene minuut stil had gelegen, raapte hij zich zelven op en kwam te voet nog tijdig genoeg te Avon aan, om zich met den avondtrein naar deze stad te begeven. Het eenige letsel, dat hij bekomen had, was dat hij het vel onder de knie van zijn eene been had geschaafd en op eenige plaatsen ligtelijk zijne broek had gescheurd. Het was waarlijk een vreeselijke sprong, en wel zulk een, als waarschijnlijk geen *nuchter* mensch met goed gevolg zou gedaan hebben.—*Rochester Union.*

Alzoo dat beschonken wezen toch ergens goed voor is.—*Red. Nbd.*

NOG EEN DUCHTIGE SPRONG.—Een reiziger, met eenen reiszak, sprong eenige dagen geleden, bij Oriskany, van eenen expretrein, toen deze 45 mijlen in het uur liep. Hij werd in allerhande soorten van gedaanten gesmeten, maar kwam er als door een wonder ongedeerd af. De hakken waren van zijne laarzen gerukt en de knoopen van zijne kleederen of de knoopsgaten ingescheurd, en hij kwam 74 voet van de plaats, waar hij het eerst den grond raakte, neder. Zijne eerste en tweede stap waren wel niet, gelijk met de laarzen van Duimpje het geval was, zeven mijlen wijd, maar toch twaalf voet! Hij zal het nooit weêr doen.

CHINA.—De Chineesche vloot is door de britsche in twee heete gevechten vernield. De Chinezen bedienden hunne kanonnen met niet verwachte standvastigheid. De Britten hadden 83 dooden en gekwetsten. Majoor *Karney* was onder de eersten. Alles was rustig in het noordelijk gedeelte van het rijk.

Eene Indiaansche republiek.

Ver, nabij den oorsprong der rivier Minnesota, ongeveer 40 mijlen boven Fort Ridgely, in eenen hoek der karige strook lands, welks gebruik den Dakotas is overgelaten—alles, wat hun nog van het heerlijke erfdeel is overgebleven, voor hetwelk zij geboren werden—hebben Dakota-jagers eene republiek gegrondvest, eene georganiseerde, vrije republiek, met eene geschrevene constitutie en een wetboek, eene republiek aan de oevers der Yellow Medicine.

Eene gemeente van Dacotah Indianen, ongeveer 25 familiën bevattende, heeft het stamstelsel opgegeven, het bijgeloof en de kleeding van hun ras vaarwel gezegd en, met eenen sprong de kloove van eeuwen oude barbaarschheid overspringende, op eens en eenparig de gewoonten, de kleeding en de hoofdbegrippen der beschaafde maatschappij aangenomen.

Het traditioneele grondbeginsel van gemeenschap van goederen is opgegeven, de stam-inrigtingen zijn veranderd en de maatschappij is op den voet des persoonlijken regts en der persoonlijke verantwoordelijkheid hervormd. Ten gevolge dezer nieuwe regeling is er eene nieuwe organisatie in het leven geroepen, waarin alle mannelijke volwassenen vertegenwoordigd zijn en aan welke allen regtstreeks deel nemen. Er werd behoorlijk een president en een secretaris verkozen, een wetboek en bijwetten werden geschreven en het eigendoms regt volgens dezelve bepaald. Deze overgang is zoo plotselijk, dat men dien niet als vooruitgang, maar als eenen volslagen omkeer, als een verschijnsel beschouwen moet.

Wie thans den Indiaan, die nog voor een jaar een wilde jager was, bezoekt, vindt hem in de kleederdragt der blanken, met kortgeschoren haar, niet beschilderd en zonder ruwe sieraden, ziet hoe hij in een aardig huis woont, welks geschikte bouw met dien van de andere huizen in grensvolkplantingen gelijk staat, en dat door een vier of vijf akkers groot veld omgeven is, waarop men de hedendaagsche landhuishoudkundige gereedschappen vindt. De Indiaansche vrouw, door de wetten des stams vrij verklaard, is geen lastdier meer, maar houdt zich met het ligtere huiswerk bezig, terwijl de man ijverig het zware werk op zich neemt, dat zijne trots voor korten tijd nog versmaadde.

De Indianen-agent, majoor Flandreau, verhaalt, dat twee jaren geleden de eerste kiezing in de republiek plaats had, waarin Paul tot president en Hennuck tot secretaris verkozen werd. De laatste is in het oosten opgevoed.

Aan twee zendelingen, dr. Williamson en S. R. Riggs, is het te danken, dat de Indianen zich in den schoot der beschaving begeven en zelfs eene school opgerigt hebben, in welke een Indiaan als onderwijzer fungeert.

IJSSELIJK ONGELUK.—Eenige dagen geleden gingen de heeren Kaiser en Schalk, twee algemeen geachte mannen van Bloomington, des avonds op den spoorweg wandelen en zetten zich onder het praten op de rails neder. Zonder twijfel moeten zij van vermoeidheid en de drukkende lucht ingesluimerd zijn, en zoo overrompelde hen de avondtrein. Het hoofd van den eenen vond men glad afgesneden, den volgenden morgen 20 a 30 schreden van den spoorweg afgeslingerd, terwijl het op het spoor gevonden ligchaam letterlijk verbrijzeld was; het lijk van den ander was zoo verscheurd en verplet, dat er naauwelijks de menschelijke gedaante meer in te herkennen was.—*Peoria Tribune.*

In onze advertentie kolommen heeft de lezer gewis eene bekendmaking opgemerkt van L. VAN DER BIE's Kunst- of Stand-Olie, en wij vernemen met genoegen, dat deze olie goeden aftrek vindt. Handelaren in verwstoffen en oliën, of schilders, die nog niet van dit artikel voorzien zijn, zullen wel doen zich hetzelve aan te schaffen en er eene proef van te nemen Hij vraagt agenten.

Maakten wij voor eenige maanden bekend, dat de eerw. heer H. G. KLIJN, te Grand Rapids, van de Hollandsche Gereformeerde Kerk zich afscheidde, uithoofde van vermeend bezwaar; thans kunnen wij berigten, volgens mededeeling, door den eerw. heer C. VAN DER MEULEN, dat eerstgenoemde leeraar van zijn leedwezen over den beganen stap aan laatstgenoemden bij schrijven heeft doen blijken.

Diepen indruk maakte dit berigt op de vergaderde gemeente. Menigeen aan den grijzen leeraar innig verbonden, ontrolde eene traan van blijdschap. Moge vrede maken en zamenbinden uit ware liefde, meer en meer de hoofdtoon worden onder de geloovigen.—*Hollander.*

SLAVERNIJ IN MICHIGAN.—Aan het "Register" te Niles, Mich., wordt geschreven, dat een Kentuckier, genaamd Wilkenson, te New Buffalo, Berrien Co., zijne slaven, die hij uit Kentucky liet komen, tot den arbeid gebruikt. De Correspondent wenscht te weten, of dit in overeenstemming met de "Dred Scott beslissing" geschiedt.

DE GROOTSTE MAN IN DE WERELD.—Onder dit opschrift deelden wij, in ons nommer van den 14 Julij l.l., het berigt mede van het overlijden van Miles Darden, in Tenessee, benevens eene opgave van zijne zwaarte, lengte enz. De Jackson *Whig* behelst de volgende meerdere bijzonderheden, haar door den welew. heer John Brooks verschaft:

Hij was tweemaal getrouwd. Zijne kinderen zijn zeer groot, maar niet een hunner zal ooit meer dan de helft van de wigt huns vaders bereiken. Hij was heel ijverig en levendig, en werkte tot ongeveer vier jaren geleden, toen hij zoo dik in het vleesch geraakte, dat hij genoodzaakt was te huis te blijven, of in eenen wagen met twee paarden te rijden. In 1819 maakte hij een accoord met eenen kleermaker, om hem een pak kleederen voor $50 te bezorgen, waarvan het laken vijf dollars de yard moest kosten. De maat genomen hebbende, bevond de kleermaker, dat er twaalf yards laken toe noodig waren, zoo dat hij er tien dollars en het maakloon bij inschoot. De kleermaker zegt dat drie man, elk wegende over de twee honderd pond, den rok aandeden, dien rondom zich digt knoopten, en het plein te Lexington overgingen. In 1850 was er 13½ yard linnen, van eene yard (of 1¼ oude el) breedte, toe noodig, om hem eenen rok te maken. Er ging zestien yards kamerdoek heen aan zijn doodkleed; vier en twintig yards zwart fluweel om de zijden en het deksel van zijne kist te bekleeden; honderd vijf en twintig voet plank om zijne doodkist te maken.

Deze laatste was acht voet lang; bij de borst twee en dertig duim; aan het hoofdeinde achttien duim; aan het voeteinde veertien duim breed; en hare diepte was vijf en dertig duim. Hij woog in 1845 acht honderd een en zeventig pond.—Zijne lengte was zeven voet zes duim. Zijne zwaarte toen hij stierf, zoo naauwkeurig als men zich hiervan vergewissen kon, was een weinig over de duizend pond (ongeveer 464 Ned. pd.)

VERLIEZEN OP ZEE.—Gedurende de maand Julij gingen 21 uit Amerikaansche havens gezeilde schepen verloren, namelijk: 5 groote schepen, 2 barken, 3 brikken en 11 schooners, welker gezamentlijke waarde op 1 millioen dollars wordt geschat. Het getal, benevens de gezamentlijke waarde der sedert 1 Janunrij gansch vergane schepen, staat als volgt:

Januarij	125	$3,552,700
Februarij	63	1,068,600
Maart	63	1,293,600
April	53	5,646,700
Mei	33	1,251,500
Junij	26	819,500
Julij	21	1,000,000
Totaal	284	$15,232,500

DE OOGST IN ILLINOIS.—Van al de Counties van noord Illinois komen de gunstigste berigten over de opbrengst van den oogst in. Men rekent door een genomen 22 bushels tarwe van den akker en haver 45 bushels. Slechts het corn of de mais is nog zeer ten achter, en zal in het algemeen niet bijzonder goed uitvallen.—*Ills. Staatz.*

HET ZUUR EN KWADE SPIJSVERTERING.—"Ik kan alles eten, nadat ik uw *Hollandsch Bitter gebruikt heb*," is eene aanmerking, die dikwijls tegen ons gemaakt wordt.

Tot personen die met het zuur, kwade spijsvertering, of eenige ongesteldheid der maag gekweld zijn, willen wij slechts zeggen, *beproeft het.* Deszelfs wereldwijden naam heeft het slechts verkregen, door de vele wonderbare genezingen, die het bewerkt heeft. Als het voor eene vuile maag, geelzucht, leverziekte, allerhande zwakheid, hardlijvigheid en aanbeijen gebruikt wordt, moet het slechts in kleine hoeveelheden worden ingenomen—dat is, een halve theelepel vol, geregeld driemaal daags, voor den eten.

Volgens schrijven van een' onzer vrienden uit Pella—zegt de *Hollander*—bestaat er bij den heer HENRY P. SCHOLTE plan, om met zijne gade en kroost een reisje te doen naar Nederland.

Dit plan bestaat ook bij ons, doch wij kunnen nog geenen tijd bepalen.

EEN MAN DOOR TWEE OSSEN VAN EENEN DOLLEN STIER GERED.—Eenige dagen geleden, had er in town Hartford, Washington Co., Wis., een heel zonderling en bijna doodelijk ongeluk plaats, dat een voorbeeld oplevert zoowel van de schranderheid en het medelijden als van de woestheid der ondergeschikte dieren. Een man, genaamd JOHN COTTER, had op zijne hoerderij eenen stier, die bij verscheidene gelegenheden eene neiging had aan den dag gelegd, om zijnen meester aan te vallen. COTTER ging dus nooit de plek over, waar hij zich bevond, zonder goed gewapend te zijn, en was op het oogenblik, van hetwelk wij spreken, met eene hijl voorzien.—Hij zag den stier hem langzaam achter na komen en dacht, naar den afstand, die er nog tusschen hen was, en den gang des diers, dat hij niets te vreezen had. Op eens hoort hij een getrappel achter zich, en had nauwelijks den tijd om zich om te keeren ten einde naar deszelfs oorzaak te zien, of hij werd door de hoorns van het verwoede dier in de lucht geslingerd. Den grond bereikende werd hij weder opgenomen en tweemaal op dezelfde wijze gegooid en geslingerd. Het beest deed zijnen derden aanval, die waarschijnlijk doodelijke gevolgen zou hebben gehad, toen een paar ossen, die de farmer gewoon was zelf te voederen, tot zijne redding toesnelden, den stier wegjaagden, en het ligchaam van den nederliggenden man likten. Ofschoon deerlijk gekneusd en gewond, zegt onze berigtgever, is hij fraai op den weg van herstel.—*Ozaukee Advertiser.*

Was het toeval, dat haar hare zonderlinge invallen ingaf? Het toeval is de gesluijerde hand der Voorzienigheid.

Men wachtte te Concepcion het galjoot en de zich daar op bevindende troepen met ongeduld. Naauwelijks was het geseind, of er voer eene fraaije boot uit de haven, en kwam het op de reede tegen. Op het voorste gedeelte van dit vaartuig stond een rijk gekleed officier en gaf op eenen kort afgebeten toon zijne bevelen. Naam en rang van dezen aan boord des galjoots goed bekenden officier gingen weldra van mond tot mond; het was sennor Miguel de Crauso, secretaris van den gouverneur generaal.—Miguel de Crauso! Toen deze naam in Catalina's oor klonk, sprong zij op, als door eene veer omhoog gewipt, en vloog naar de verschansing, om den officier, die aan boord klom, naauwkeuriger waar te nemen. Miguel de Crauso was haar broeder. Zij had hem nooit gezien, want hij was naar Amerika gegaan, toen zij naauwelijks tien jaar oud was; zij wist slechts, dat hij leefde, zonder zijnen rang en zijn oponthoud te kennen. De secretaris des gouverneurs liet de troepen onder de wapens komen, en begon, met eene rol in de hand, de namen af te roepen, waarbij hij iedereen scherp monsterde. Toen de beurt aan den naam Pietro Diaz, van Sebastian, kwam, naderde hij dezen met deelneming, zeide hem in de baskische taal, dat zij landslieden waren, vraagde hem of hij zijne familie niet kende, en op het toestemmende antwoord, onderzocht hij omstandig naar zijnen vader, zijne moeder en ook zijne kleine zuster Catalina. Op al deze vragen, die zekerlijk wel in verlegenheid konden brengen, antwoordde Pietro, zonder zich in de war te praten, en verrukte den kapitein door zijnen levendigen geest. Geheel ingenomen voor zijnen jongen landsman, verzocht en verkreeg hij, toen de troepen aan land gezet waren, van den gouverneur verlof, om hem bij zich te houden.

Onder de bevelen haars broeders, leerde Catalina, met eene schrikbarende veinzerij, en zonder zich ooit te verraden, den ruwen wapenhandel. Gedurende meer dan een jaar woonde zij onder hetzelfde dak, at met hem, verliet hem zelden, en nam gelijk de gansche bezetting aan eene menigte strooptogten tegen de Indianen deel. Na verloop van dezen tijd ontwierp de gouverneur een nieuw plan. Hij wilde op eens met de vijanden klaar worden, verzamelde de verstrooide troepen, en trok met zijn ongeveer vijf duizend man sterk leger naar de vlakten van Valdivia. Na vele marschen en tegenmarschen in een verwoest land, waar het den soldaten aan alles ontbrak, bereikte hij eindelijk de Indianen en leverde hun eenen bloedigen slag. De strijd was bloedig en onbeslist, toen eene horde Wilden, die op den achtergrond lag, zich woedend op Catalina's bataillon wierp. De soldaten verstrooiden zich, de officieren werden gedeeltelijk nedergesabeld en het vaandel werd veroverd. Te vreden met dezen uitslag trokken zich de Indianen terug en namen het zegeteeken mede. Op dit gezigt kon Catalina, die zich aan een hoopje vastberadene soldaten had aangesloten, hare grimmigheid niet langer beteugelen. Met dolle vermetelheid, aan de beroemde heldinnen der oudheid gelijk, stiet zij haar paard de sporen in de zijden en riep met eene galmende stem: "Die Spanje lief heeft, volge mij!" Twee officieren wierpen zich op de Indianen, die zich omkeerden, om de onvoorzigtige aanvallers te ontvangen. Onverschrokken renden Diaz en zijne beide begeleiders midden onder de vijanden, hieuwen en staken regts en links, ontvingen talllooze pijlen op hunne blanke kurassen, kwetsten en werden gekwetst. Spoedig was een der drie gedood; de beide anderen grepen met verdubbelde woede aan. Op het oogenblik, dat zij het vaandel bereikt hadden, stort de tweede officier ontzield neder. Diaz, thans alleen midden onder de Wilden, splijt den kazike, die het vaandel draagt, den kop, grijpt het krijgsteeken aan de schacht, zwaait het als eene lans, drijft haar paard midden door het gewoel, met beide handen de half naakte vijanden wondend en doodend, maakt zich open baan, en keert, onbezorgd om eene wolk van pijlen, en om de lans, die hem den schouder heeft doorstoken, met hangenden teugel tot de zijnen terug, die hem te hulp ijlen. Diaz was de held van den dag, en niemand had er iets tegen, toen Miguel de Crauso den anderen dag voor zijnen landsman het vaandel verzocht, dat hij zoo dapper terug gewonnen had. Catalina werd tot alfarez (vaandrig, of zoo veel als heden adjudant) in Alonso Moreno's compagnie benoemd.

In deze hoedanigheid onderscheidde zij zich in meerdere gevechten, voornamelijk in den vermaarden slag van Puren, alwaar zij, op nieuw gewond, met een beroemd Indiaansch opperhoofd, Quispigancha genaamd, lijf aan lijf streed. Weldra verschaften haar deze manhaftige daden eenen zekeren roem in het Spaansche leger. Catalina, trotsch hier op, vierde aan hare eerzucht en aanmatiging den vrijen teugel. In het midden dezer hebzuchtige, gruwzame soldaten levende, ware vrijbuiters, wier gruweldaden de geschiedenis heeft opgeteekend, moest Catalina weldra, bij haar bekend karakter, allen zedelijken grond verliezen, als zoo iets haar nog van de opvoeding harer jeugd was overgebleven. In het bijzonder maakte zich de zucht tot het spel in zulk eene mate van haar meester, voor welke dit wilde, voor alle toomelooze hartstogten toegankelijke karakter slechts vatbaar was. Spoedig was er in het gansche land geen speelhuis, in hetwelk Pietro Diaz geen schuldige gast en gevreesde hoofdpersoon was. Door den eersten uitslag bedwelmd, ijverzuchtig op elken voorrang, wilde hij zich aan de speeltafel, door koelbloedigheid en vermetel wagen, even zoo onderscheiden, als op het slagveld door dapperheid. Zulk eene levenswijze is rijk aan rampen en weldra werd dit de alfarez gewaar.

Toen hij eens des avonds, gelijk gewoonlijk, alles wat hij had, ja, meer dan hij had, op eenen worp der dobbelsteenen wilde zetten, zag hij aan het einde der tafel eenen vreemdeling zitten, die geheel dol zette, waarlijk schaamteloos speelde en altijd won. Hij was een man van hooge gestalte en een verwaand uitzigt, met eenen omhoog gedraaiden snorbaard, een bulderbast, die onophoudelijk sabel en sporen liet rammelen. Deze man, die, gelijk men Diaz zeide, van Lima kwam, alwaar hij den bijnaam van *de nieuwe Cid* † voerde, misviel den alfarez op het eerste gezigt. Geen der aanwezigen wilde langer tegen zulk een schaamteloos geluk spelen, en de grootspreker stond op, juist toen de alfarez binnentrad. Op een teeken van dezen ging de ander weder zitten; het spel begon op nieuw, en het geluk nam plotseling eenen keer. De hoop quadrupels, dien de hiertoe onoverwinnelijke speler welgevallig voor zich had opgestapeld, smolt langzamerhand en was eindelijk verdwenen en voor Pietro Diaz opgerezen. Bleek van toorn wierp de nieuwe Cid eenen vreesselijken blik op zijne tegenpartij; deze begon te lagchen en zeide: "Wat heeft uwe genade verloren, dat gij u zoo ergert?"—De vreemdeling wierp zonder te antwoorden eenen kostbaren diamanten ring op de tafel, wierp de steenen en verloor andermaal. "De duivel hale het spel!" schreeuwde hij en sloeg met de vuist op de tafel.—"Wat heeft uwe genade dan verloren," herhaalde de alfarez, "dat gij zoo vloekt?"—De vreemdeling stond op, zag hem strak aan en riep woedend: "De hoorns mijns vaders heb ik verloren! Ik zet!"—"Wat zet gij?"—"Ik zet!"—"Wat dan, vraag ik nog eens!"—"Eenen dolkstoot."—"Gedaan!" riep Pietro Diaz ontstuimig, en beiden gingen weder zitten. De aanwezigen drongen, nieuwsgierig naar den afloop van een zoo zonderling spel, rondom de tafel. De nieuwe Cid wierp en riep: "Acht!"—"Elf!" riep Catalina.—"Zeven!" —"Twaalf!" antwoordde de alfarez. "Sennor, ik heb het gewonnen, en gij zult mij betalen!" Met deze woorden trok hij dolk en degen. De nieuwe Cid was hem voorgekomen, en stortte zich reeds, met den dolk in de vuist, op zijne tegenpartij. Gelukkig struikelde hij over een stoel, de stoot ging zonder schade te doen langs het wambuis, hij verloor het evenwigt en viel ongewapend voor de voeten van den alfarez neder. Verre van van dit voordeel partij te trekken, trad Catalina eene schrede achteruit, sloeg haren vijand met de platte kling om de ooren en riep: "Terug! Verdedig u, verrader!"—Onder het hoongelach der aanwezigen stond de ijzervreter geheel verbijsterd op, en verdedigde zich zoo slecht, dat reeds bij den tweeden uitval Catalina's degen hem de keel doorboorde. Stroomen bloeds uitspuwende, stortte hij op den grond neder. De alfarez ging, op raad zijner vrienden, terstond op de vlugt en verborg zich eenige dagen. Doch daar het bewezen werd, dat hij getergd was, en dat hij eerlijk had gevochten, liet men de zaak daarbij berusten.

Dit tweegevecht, in plaats van Catalina's wildheid te temperen, bedwelmde haar nog meer, en niets scheen haar op haren fraaijen weg op te kunnen houden, toen een verschrikkelijk ongeluk aan hare dolheden voor eenigen tijd paal en perk stelde. Na den dood van den nieuwen Cid, had de alfarez Pietro Diaz het wijs geoordeeld, voor eenigen tijd zijne kamer te houden. Hier bezocht hem eens des avonds een vriend, ook een alfarez, en verzocht hem in het geheim te spreken. Hij was zeer bleek en scheen bij uitstek opgewonden. Een uur van te voren—verhaalde hij—had hij met Francisco de Rojas eenen hevigen woordenstrijd gehad, welke eene uitdaging ten gevolge had gehad. Zij waren overeen gekomen, elkander dien avond ten elf ure, achter het klooster, te ontmoeten, en elk zijne getuigen mede te brengen. De keuze van eenen vriend, om bij zulk een nachtelijk gevecht hulp te verleenen, was zeer moeijelijk, daar de zaak voor eenen moord kon gelden. Don Juan de Silva wist in de gansche wereld niemand behalve Pietro Diaz, die hem deze dienst bewijzen kon; hij kwam er hem dus om verzoeken. Pietro weigerde het; na zijn nog zoo kort geleden avontuur was het thans het oogenblik niet, om de justitie zoo openlijk te trotseren; overigens waren er eene menigte officieren, die even zoo goed als hij getuigen konden zijn. Don Juan drong nog meer bij hem aan, doch daar Pietro standvastig bleef, verwijderde hij zich treurig met de verklaring, dat hij dan alleen naar de plaats des gevechts zou gaan, en als hij viel, dat dan Diaz zich zijnen dood zou te wijten hebben. Pietro Diaz was goedhartig en het degengekletter was niet zonder bekoring voor hem. Hij bedacht zich, riep zijnen vriend terug en sloeg toe. Zijn noodlot wilde het zoo.

Toen zij met elkander gegeten hadden, namen de beide alfarez (vaandrigs) hunne degens en begaven zich, bij het slaan van tien uur, naar de aangeduide plaats op weg. Het was een dier donkere, drukkende nachten, die in de landen onder den keerkring gewoonlijk eenen orkaan voorafgaan. De zoele, naauwelijks inadembare lucht was met electriciteit overladen, die, gelijk bekend is, op zenuwachtige personen eenen grooten invloed heeft. Het was zoo donker, dat de twee naast elkander gaande vrienden elkander naauwelijks herkenden. Diaz, ofschoon voor den invloed van den dampkring, zoo als men denken kan, niet zeer vatbaar, gevoelde zich toch lusteloos, hetzij uit berouw, hetzij uit voorgevoel. Meermalen trachtte hij zijnen kameraad tot rede te brengen en hem te bewijzen, dat een tweegevecht in zulk eenen nacht zotheid was. Alles was te vergeefs, en zij kwamen bij de kloostermuren aan. Op het geluid hunner schreden riep iemand in de duisternis plotseling Don Juan de Silva bij zijnen naam. Pietro kende die stem; het was Francisco de Rojas. De vijanden waren op hunnen post. "Ik ben het," antwoordde Don Juan. Om elkander gedurende den strijd te herkennen en elk misverstand voor te komen, knoopten de beide vrienden eenen witten zakdoek om hunnen arm, waarop, zonder verdere voorbereidingen, de vijanden de degens kruisten. De getuigen, met den degen in de hand, zochten met hunne blikken de duisternis door te dringen, en naderden, zonder een woord te spreken, hunne vrienden.

(Wordt vervolgd.)

† Cid, dat in de taal der Mooren *heer* beteekent, was de eernaam van den dapperen Rodrigo de Goth.—*Vert.*

Een werk des duivels.—Wij vernemen van dr. Hayes de volgende bijzonderheden van een helsch ontworpen toeleg:—In den morgen van van den 24 of 25 Julij, werd het water in eenen welput, toebehoorende aan Wm. C. Caldwell, eenen landbouwer, wonende nabij Newburgh, in deze county, bij uitstek bitter bevonden. Dit verschijnsel baarde eenige verbazing. De wel werd onderzocht, en een zak, die een half pond rattenkruid bevatte, er uit gehaald. Dr. Hayes werd geroepen, die oogenblikkelijk den inhoud des zaks voor rattenkruid verklaarde. De doctor denkt, dat de bij uitstek bittere smaak des waters door strychnine was veroorzaakt, en dat, zoo dit er niet was bijgevoegd geweest, er de ijselijkste ongelukken uit zouden zijn voortgevloeid, daar rattenkruid alleen geenen onaangenamen smaak aan het water geeft.

Wie de in de hel uitgebroeide booswicht is, die aldus menschelijke wezens bij twintigtallen poogt te slagten, is nog een geheim; maar wij hopen opregtelijk, dat hij zal opgespoord en behandeld worden, zoo als hij verdient.—*Washington co., Wis., Democrat.*

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

Sheboygan, 17 Aug. In den nacht tusschen Woensdag en Donderdag j.l. is de stoom-zaagmolen, gelegen in de naburige town *Herman*, en toebehoorende aan zekeren Bekefeld aldaar, en Jacob Schneider te dezer stede, geheel door brand vernield. Zelfs zoude de machine totaal verloren zijn. Het verlies van den molen wordt op $10,000 begroot, terwijl er nog eene groote massa hout en loggen zijn verbrand, waarvan niets tegen brandschade was verzekerd. Men kan geene andere reden als oorzaak van den brand gissen, dan dat dezelve door te langdurige wrijving zoude ontstaan zijn.

— Donderdag j.l. was de warmste dag die wij nog dezen zomer gehad hebben, en teekende de thermometer 92 graden Fah. Door eene daarop gevolgde donderbui en aanhoudende regen, is echter het weder zoodanig afgekoeld, dat het hier Zondag tamelijk koud en guur was, en menigeen bij de kagchel moest kruipen om zich te verwarmen.

Milwaukie, 12 Aug. Op Maandag den 10 dezer had er hier een droevig ongeval plaats. *Jacob Elias*, bijna 60 jaren oud, een onzer landgenooten, was van wege de gas compagnie te dezer stede aan de spring street brug geplaatst. Een der sleep booten er door varende, raakte deze dat gedeelte wat de brug doet draaijen. *Elias* was onder het bereik van den boom, waar de brug mede gedraaid wordt, die hem beide beenen afsloeg. Nadat de breuken gezet waren, was de lijder geduldig en herinnerde zich nog, hoe hij voor negen jaren, toen hij ook een been gebroken heeft, zich bij moed en geduld het best bevond. (*Ingezonden*)

Milwaukee, 12 Aug. Gedurende de korte donderbui, die wij hier op den namiddag van Maandag l.l. hadden, werden drie huisjes in de vijfde ward, bewoond door Duitsche huisgezinnen, bijna te gelijker tijd, en onder de allerbijzonderste omstandigheden, door den bliksem getroffen zonder dat er eenige ernstige schade door werd aangerigt. In een der huisjes trof de electriciteit de kagchelpijp, die uit het dak stak, en ging voort tot in de kagchel, die verbrijzeld werd. Eenen man, die er bij stond, werd de hoed van het hoofd gewipt en aan flarden gescheurd, en hij zelf kwam er ongedeerd af! In de twee andere huizen, niet ver van dit af, had een nog verbazender voorval plaats:—Twee personen, die elk in hun eigen huis stonden, werden op hetzelfde oogenblik, en juist op dezelfde wijze, getroffen! De bliksem scheen elk hunner te omhullen, en ging door hunne kleederen heen naar onder in hunne laarzen, welke hij bijna geheel afsneed, zonder een dier mannen in het minst te bezeeren!—Wij zouden het bijna niet gelooven, als wij het niet uit geloofwaardige bronnen vernomen hadden.

— Toen Dingsdag avond, de goederen trein, die op den La Crosse en Milwaukee spoorweg kwam aanrijden, ongeveer negen mijlen van deze stad was, werden de locomotief en verscheidene wagens van het spoor geworpen, door over eenen jongen stier te rijden, en de stoker oogenblikkelijk gedood. Hij was een jongman en ongehuwd.

Geene schade van aanbelang leed de locomotief of de trein, ofschoon de laatste van eenen dijk liep, daarbij verscheidene wagens medenemende, en het zal waarschijnlijk eenige moeite kosten om dezelve weder naar boven te brengen.

— 14 Aug. Woensdag avond brandde zich alhier een jong meisje zoo deerlijk, door het ontploffen van eene camphene lamp, dat zij gisteren, na des nachts de vreesselijkste smarten te hebben geleden, den geest gaf. Zij was bezig met de lamp te vullen, toen iemand onvoorzigtiglijk de pit aanstak, waarop de ontploffing volgde en de gansche inhoud over haar lijf werd geworpen, zoodat zij in een oogenblik in volle vlam stond. Voor dat het vuur gebluscht kon worden, was zij bijna tot eenen korst verbrand.—*M. Sentinel.*

GEMENGDE BERIGTEN.

Te Chicago is eenen man onlangs door een paard het leven gered, springende hetzelve in eenen sprong het spoor van den spoorweg over, terwijl de trein, dien de eigenaar des paards niet gezien had, dezen zoo goed als op het lijf was.—De Noord Oostelijke Spoorweg Compagnie in Engeland heeft onlangs $14.000 betaald voor het breken der ribben van eenen man, en $5.000 voor het dooden der vrouw eens anderen.—Voorlaatsten Zaturdag avond zijn te St. Louis voor twee duizend dollars aan brillen gestolen.—De Gerrit Smith bibliotheek, te Oswego—gesticht door de milddadigheid van den heer, wiens naam zij voert—is geopend, en bevat 8,000 boekdeelen.—De stoomboot *van der Bilt* heeft twee koetspaarden voor Louis Napoleon medegenomen.—De vuurwerkmaker Dobermont, die aan een vuurwerk bezig was, met hetwelk hij op den 13 Junij het vergaan der wereld wilde voorstellen, is zelf vergaan, en heeft, bij zijn in de lucht vliegen, nog drie andere personen medegenomen.—Het aanstaande Congres zal naar alle waarschijnlijkheid eene wet passeren voor het bouwen van een nieuw Presidents huis, daar het tegenwoordige ongezond is en ongeschikt tot woning voor het hoofd eener natie.—Twaalf nieuwe kerken zijn te Philadelphia in aanbouw, die te zamen $204,000 zullen kosten, benevens eene roomsche hoofdkerk, welker kosten niet kunnen begroot worden.—Er wordt gemeld dat Dodge als gezant in Spanje bedankt heeft, zoodat de postenjagers weder een kansje hebben.—Op Thalberg's concert te Saratoga bragten de plaatsen $5 en $6 op.—Een briefschrijver te Parijs voorspelt den val der hoepelrokken in 1858, en denkt dat de dames van luchtballen in meiboomen zullen veranderen.—De gezondheid van J. R. Giddings is zoo zwak, dat hij waarschijnlijk niet in staat zal zijn, om in het aanstaande Congres zijne plaats in te nemen!—Een waakzame kruidenier te Newark, N. J., bang zijnde dat hij $610 in banknoten zoude verliezen, als hij die in zijnen zak hield, legde dezelve in eene havermaat, en zijn paard at ze op, bij wijze van nagerecht, bij zijn eerste voêr.—De meerderheid in Iowa voor de nieuwe Constitutie, voor zoo ver bekend is, bedraagt ongeveer 4500 stemmen, en zal waarschijnlijk nog toenemen.—In de maand Julij hebben er te Buffalo 170 sterfgevallen plaats gehad.—De inwoners van Quindaro, Kansas, hebben eene groote pret gehad, bij gelegenheid van het eerste huwelijk in die plaats.—In dit jaar tot op den 1 Mei is er te Chicago voor $652,000 door brand vernield, waarvan de verzekering tegen brandschade $385.100 bedroeg.—Een hond, die bij Sands, Nathan & Co's paardenspel behoort, en waarvoor eene week geleden $500 geboden was, is plotseling te Albany gestorven.

LATERE BERIGTEN VAN EUROPA.

NEDERLAND.

's Gravenhage, 15 Julij. Men wil weten, dat de minister van binnenl. zaken voornemens is om, wanneer het lot omtrent het wetsontwerp op het lager onderwijs zal zijn beslist, zijn ontslag aan Z. M. in te dienen.

— Naar men van goeder hand verneemt, is thans, op aanklagt van den heer D. predikant der Hervormde gemeente te Chaam, door de koninklijke marechaussee proces-verbaal opgemaakt ten laste van den burgemeester van vermelde gemeente, ter zake van het in beslag nemen der klok, waarvan in een vorig nommer melding is gemaakt.

Van den 17den. Uit Rijswijk en andere plaatsen wordt geschreven, dat het loon van de grasmaaijers tot eene vroeger niet voorgekomen hoogte is geklommen. In het begin van den hooitijd werd er voor een morgen lands *f* 4 betaald; thans wordt er *f* 10 bedongen en men is blijde daarvoor geholpen te kunnen worden. De oorzaak is het gemis van vreemdelingen, die andere in grooten getale overkomen. Thans ziet men maar zeer weinigen.

Er wordt in deze omstreken eene ruime hoeveelheid hooi gewonnen, dat uitmuntend binnen komt. De prijs van het hooi blijft hoog, men betaalt voor een voer van 1000 oude ponden *f* 32.

Van den 20sten. Te 's Hage, zegt de *Arnh. Ct.*, vindt het gerucht vrij algemeen geloof, dat, behalve de minister van binnenl. zaken, ook de minister van oorlog zijn ontslag zal nemen. Men voegt er bij, dat er reeds pogingen zijn in 't werk gesteld om een' opvolger te verschaffen.

— Met het Hollandsche barkschip *de Schelde*, kapt. Wilton van Reede, is uit Buenos-Ayres een jonge tijger voor de diergaarde te Antwerpen medegenomen, welke zoo mak was, dat de schepelingen zonder schroom de handen in zijn bek staken. Op reis had deze tijger het genoegen aan boord zeer bevorderd. Toen de schepelingen hem in de diergaarde bezochten, herkende hij hen dadelijk.

Rotterdam, 15 Julij. Tegen den 1sten Augustus aanstaande zal van hier vertrekken met het schip *Joan*, naar de Kaapstad, ruim een 100tal jongens en meisjes, door de daartoe benoemde commissie voor het grootste gedeelte geengageerd. De aanvraag van jongens is meer dan benoodigd, de aanvrage van meisjes om mede te vertrekken is ditmaal gering.

's Hertogenbosch, 18 Julij. Men heeft hier het plan opgevat, om, uit aanmerking van het veelvuldige en drukke vervoer van zware goederen van Waalwijk op Tilburg en omgekeerd, ijzeren rails te doen leggen op den provincialen weg, nevens de bestrating tusschen die beide gemeenten. Het vervoer zoude alsdan, even zoo als thans, niet door een locomotief, maar per as geschieden, doch de middelen daarvoor zouden zoodanig worden ingerigt, dat men met een paard, in plaats van 2000 à 3000 kilo's, 20,000 à 25,000 kilo's in eens zoude kunnen overbrengen.

Leeuwarden, 20 Julij. De commissie, die zich hier ter stede gevormd heeft voor den Noord-Oosterspoorweg, heeft bij de ingezetenen dezer gemeente circulaires rondgezonden, om, onder bepaalde voorwaarden in deze onderneming deel te nemen, en zich wijders met verscheidene personen in dit gewest in verbinding gesteld, om deze voor de provincie zoo gewigtige zaak te bevorderen.

Assen, 18 Julij. Op eenige plaatsen in deze provincie is men reeds met den oogst van de winterrogge begonnen. De hoeveelheid, die binnengehaald wordt, is, naar het zich laat aanzien, vrij voldoende, terwijl de hoedanigheid, denkt men, zeer goed zal zijn. Het is te hopen, dat, in het algemeen belang, deze oogst onder begunstiging van het tegenwoordige fraaije weder zal kunnen beeindigd worden.

— Een brief uit 's Hage aan de *Dr. Ct.* meldt dat de algemeene synode der Nederl. Herv. kerk hare werkzaamheden eendragtig en naar wensch voortzet. Er was eene poging gedaan, om het werk der nieuwe bijbelvertaling te doen staken; maar de hooge kerkvergadering had nagenoeg eenstemmig geoordeeld, dat er in deze zaak geene reden bestond om op het eenmaal genomen besluit terug te komen.

— Te Meppel is gisteren de eerste steen gelegd van een straatweg van daar over de Wijk en Zuidwolde naar Hoogeveen, met een' zijtak naar de Dedemsvaart. De betrokkene besturen vereerden deze plegtigheid met hunne tegenwoordigheid; terwijl zich onder het wapperen der vlaggen eene menigte toeschouwers op de been bevond.

— Uit Koevorden schrijft men van den 19den, dat de gevreesde aardappelziekte zich ook daar weder begint te vertoonen en wel voornamelijk aan de muisjes, waarvan de kuol reeds is aangestoken. Hier en daar begint men rogge te oogsten; deze graansoort valt bijzonder goed uit; ook de veen boekweit belooft een' goeden oogst, zelfs die door de vorst was getroffen, als ook andere graansoorten.

Nijmegen, 14 Julij. Men schrijft uit Crefeld, dat aldaar het heugelijk berigt is ontvangen, dat volgens ministerieel besluit de spoorweg van Creveld naar Cleve en Nijmegen binnen drie jaren *bepaald moet voltooid zijn*, en wel in de rigting over Geldern.

Middelburg, 18 Julij. Donderdag morgen omstreeks 4½ uur brak boven de gemeente Axel en omstreken een allerhevigst onweder los; het ruischte in de lucht alsof er ettelijke wagens in galop over den straatweg reden; er vielen onder Zaamslag en Boschkapelle stukken ijs, grooter dan hoendereijeren. De daardoor ontstane schade aan de veldgewassen in die beide gemeenten is dan ook zeer aanzienlijk; verscheidene paarden op het veld werkzaam gingen van schrik op hol, waardoor de zoon van den landbouwer *Willem Dieleman* onder Zaamslag onder het tuig geraakte en zoo ernstig gekwetst werd, dat alle hoop tot behoud van zijn leven verloren is; ook een andere landbouwersknecht brak zijn schouder, terwijl een 5jarig paard van *H. de Regt* zich van schrik dood liep. De oudsten van jaren kunnen zich zulk weder niet herinneren. Ook in de gehuchten Lamswaarde en Kuitaart is de vernieling verschrikkelijk geweest; duizende dakpannen zijn onder den val van vuistengroote ijsbrokken verbrijzeld; alle naar den wind gekeerde en niet door luiken gedekte vensterruiten werden aan stuk geslagen; het gevogelte dat zich in het veld of in de boomen bevond, werd gedood. Wat de veld- of tuinvruchten onder dit verschrikkelijk onweder geleden hebben, laat zich ligtelijk begrijpen.

— Men schrijft uit Sluis van 6 dezer: Werd deze gemeente, in haren overigens reeds zoo gedrukten toestand, in de laatste jaren voor overstroomingen en hagelslag gespaard; de avond van gisteren maakte daarop, helaas! eene betreurenswaardige uitzondering. Nadat zich in den namiddag een onophoudelijk dof gerommel van ver afzijnd onweder had doen hooren, brak hetzelve tusschen 7 en 8 uren in al zijne hevigheid over deze gemeente los en ging van zulk een zwaren hagelslag vergezeld, als de oudsten van jaren zich bijna niet meer konden herinneren. Hagel en stukken ijs ter grootte van een geweerkogel tot die van duiveneijeren, verpletterden voor alsnog ontelbare en bijna overal, de op den wind staande glasruiten; groot was tevens de verwoesting aan tuin- en boomvruchten, terwijl van het aan de sikkel staande en vooral van het gesneden koolzaad, naar men gist, ruim een derde tot de helft uitgeslagen is. Treurig staren de eigenaren op de verwoesting van een en ander en vooral op de akkers welke weinige uren te voren nog zulk eene rijke verwachting gaven. Opmerkelijk gespaard bleef gelukkig voor zulk een nadeel, het aan wederzijden dezer gemeente palende Heille en St Anna ter Muiden, doch volgens gerucht schijnt de naburige Belgische gemeente West Cappelle mede aanzienlijk geleden te hebben, en meest vooral daar, de schade aan tarwe en gerst, nog meer belangrijk dan hier zijn.

Zierikzee, 16 Julij. Naar wij vernemen zijn door het onweder van heden, drie runderen in Schouwen door den bliksem getroffen en gedood.

Stad aan 't Haringvliet, 14 Julij. Gisteren namiddag had de landbouwer *Adrianus Roodzant*, woonachtig te Middelharnis, het ongeluk door schichtig worden van zijn paard, met zijn rijtuig van den hoogen zeedijk ter diepte van ruim vijf-en-twintig voeten naar beneden te storten. Behalve hem bevond zich nog in het rijtuig zijne huisvrouw met twee kinderen, waarvan het jongste beneden het jaar is, alsmede de persoon van *H. Versprille*, veldwachter der gemeente Middelharnis en de heer *Jacobus Simons* kantoorbediende, woonachtig te Sommelsdijk. De laatstgenoemde heeft geen letsel bekomen, maar bij den veldwachter is ten gevolge daarvan het sleutelbeen zijns schouders gebroken en heeft op andere ligchaamsdeelen zware kneuzingen daarbij bekomen. De huisvrouw van den bovengenoemden *A. Roodzant* is de onderarm gebroken en de beide kinderen hebben ligte wonden ontvangen.

MARKTPRIJZEN.

Sheboygan, Wis., den 17den Augustus 1857.

Meel, Tarwe, ₩ zak.	$3,50 @ 3,75
Meel, Rogge, „ „	2,50 @ 2,75
Meel, Boekweit, per 100 lbs.	2,50 @ 3,00
Blanke Winter Tarwe, ₩ bushel,	1,25 @ 1,30
Roode winter Tarwe „ „	1,18 @ 1,28
Club Tarwe, ₩ bushel.	1,20 @ 1,25
Zomer Tarwe, „ „	— @ —
Rogge, „ „	95 @ 1,00
Garst, „ „	0,75 @ 0,80
Haver, „ „	0,56 @ 0,60
Ind. Koren, „ „	75 @ 76
Witte Boonen, „ „	2,25 @ 2,50
Erwten, „ „	90 @ 1,00
Aardappelen, „ „ [nieuwe]	75 @ 0,87
Vleesch, ₩ 100 lbs.	6 00 @ 8.00
Spek, „ „ „	10,00 @ 11,00
Boter, ₩ lb.	15 @ 20
Reuzel, „ „	14 @ 16
Kaas „ „	14 @ 16
Eijeren, ₩ dozijn	14 @ 16
Droogo Appels, ₩ bushel	2,75 @ 3,00
Groene Appels, ₩ barrel	— @ —
Spek (mess) ₩ barrel	$20 @ $22
Zout, ₩ barrel	2,13 @ 2,25
Wit Visch, ₩ barrel,	8,50 @ 9,00
Whiskey, per gallon	0,33 @ —
Timmerhout, per M.	10,00 @ 15,00
Shingles, ₩ M.	1.37 @ 3,00
Hooi, ₩ ton	$7,00 @ $8,00
Hout, per cord,	2,00 @ 2,25

Advertentien.

*** Heden behaagde het den Heere, ons geliefd **Zoontje** DIRK JAN, door den dood van ons weg te nemen in den ouderdom van een jaar en eene maand, na eene ziekte van tien dagen. Ons ouderhart is diep gewond. De Heere geve ons te berusten in Zijnen wil, wetende dat alle dingen zullen mede werken ten goede.

Milwaukie, 21 Julij 1857. D. J. DOORNINK, E. G. DOORNINK, Geb. Harmsen.

Mengelwerk.

Welk eene poets ik mijne vrouw en mijne tante speelde.

Er zou mij eene tante komen bezoeken, en wel voor het eerst sedert ik gehuwd was, en ik weet niet welk een booze geest de goddeloosheid in mij opwekte (ik moet met tranen in de oogen bekennen dat het dat was,) om aldus mijne vrouw en mijne oude nabestaande te behandelen.

"Lieve vrouw," zeide ik op den dag voor dien, waarop mijne tante zou komen, "gij weet dat tante Mary morgen komt; wel, ik heb vergeten u eene wat onaangename omstandigheid omtrent haar mede te deelen. Zij is zeer doof; en, alhoewel zij mij verstaan kan, al spreek ik niet harder dan anders, omdat zij aan mijne stem gewoon is, zult gij toch verpligt zijn bij uitstek hard te spreken, om door haar gehoord te worden. Het zal wel wat lastig zijn, maar ik weet, dat gij alles zult doen, wat gij kunt, om haar haar verblijf alhier aangenaam te maken."

Mijne vrouw gaf haar besluit te kennen, om zich te doen hooren, als het mogelijk was.

Ik ging daarop naar John Thomas, die even zoo goed van eene grap houdt, als iemand in de wereld, zeide hem dat hij moest maken, den volgenden dag ten zes ure aan mijn huis te zijn, en was zeer goed in mijn schik.

Ik ging den volgenden avond, met een rijtuig, naar het spoorweg station, en toen ik met tante op weg naar huis was, zeide ik, "Lieve tante, mijne Amelia heeft een nog al lastig gebrek, waarvan ik vergeten heb nog tegen u te spreken. Zij is zeer doof; en ofschoon zij mij kan verstaan, al spreek ik niet luider dan anders, omdat zij aan mij gewoon is, zult gij toch verpligt zijn bij uitstek hard te spreken, om u te doen hooren."

Tante Mary verzekerde mij in de goedheid haars harten, dat zij er wel van hield van hard te spreken, en dat het haar zeer veel genoegen zou geven zulks te doen.

Het rijtuig kwam aan—mijne vrouw stond op de stoep—John Thomas stond voor het raam met een gezigt zoo uiterst plegtig, als of hij dien namiddag al zijne nabestaanden begraven had.

Ik hielp tante uit het rijtuig—zij trad op de stoep.

"Ik ben verrukt u te zien," schreeuwde mijne vrouw, en de diender aan de overzijde van de straat sprong op, en tante viel haast van de stoep af.

"Een kus, lieve nicht," huilde tante, en de lamp in de zaal rinkelde, en de ramen trilden als of zij de koude koorts hadden. Ik keek naar het raam—John was verdwenen—de menschelijke natuur kon het niet langer uitstaan. Ik stak mijn hoofd in den wagen, en verviel in hevigestuiptrekkingen.

Toen ik in de voorkamer kwam, hielp mijne vrouw tante Mary haren hoed en doek afdoen en daar sat John met een gezigt des jammers.

Plotseling, "Hebt gij nog al eene pleizige reis gehad?" ging mijne vrouw af als eene pistool, en John Thomas sprong overeind.

"Een beetje stofferig," klonk het antwoord als een oorlogskreet, en zoo ging het gesprek voort.

Straten in het rond moeten de buren het gehoord hebben; toen ik op de derde verdieping was, kon ik duidelijk ieder woord verstaan.

In den loop van den avond, nam tante eene goede gelegenheid waar, om mij te zeggen: "Wat spreekt uwe vrouw hard! Doet het haar geen kwaad?"

Ik zeide haar, dat alle dooven zoo schreeuwden, en dat mijne vrouw, er aan gewoon zijnde, door die inspanning niets leed, en dat tante Mary heel aardig met haar over weg kon.

Ook mijne vrouw zeide mij zachtjes, "Alf, wat schreeuwt uwe tante!"

"Ja," zeide ik, "dat doen alle dooven. Gij weet goed met haar om te gaan; zij verstaat elk woord, dat gij zegt." En ik geloof heel graag, dat zij dit deed.

Geheel in hare nopjes omdat het zoo goed ging, sloegen zij er lustig met de tongen op los, tot dat alles op de schoorsteenlijst weder stond te rammelen, en ik werd in ernst bevreesd, dat er een oploop voor het huis zou komen.

Doch het einde was nabij. Tante van eenen zeer onderzoekgragen aard zijnde, wilde toch zoo gaarne weten, of die inspanning van zoo hard te spreken niet schadelijk was voor mijne vrouw. Derhalve zeide zij met een onmenschelijk geschreeuw, want hare stem was zoo muzikaal niet meer, als toen zij nog jong was, "Doet dat harde spreken geen zeer aan uwe long?"

"Het is eene heele inspanning," gilde mijne vrouw.

"Waarom doet gij het dan?" klonk de antwoordende kreet.

"Omdat—omdat—gij mij anders niet hooren kunt," krijschte mijne vrouw.

"Wat!" zeide tante, ditmaal een spoorwegfluit volkomen evenarende.

Thans begon ik te gelooven, dat het tijd voor mij was, om te maken dat ik weg kwam, en rondziende en bespeurende dat John weg was, ging ik in de achterkamer, en daar lag hij plat op zijn' rug, met zijne voeten in eenen regten hoek met zijn ligchaam, rollende van de eene zijde op de andere, met zijne vuisten in zijne ribben geduwd en eene allerbenaauwdste uitdrukking op zijn gelaat, maar zonder eenig geluid te geven. Oogenblikkelijk en onwillekeurig nam ik eene gelijke houding aan, en ik geloof zeker dat uit de rigting onzer laarzen en hoofden, en onze pogingen om ons lagchen in te houden, eene beroerte zou zijn voortgekomen, als een ijsselijk gekerm, hetwelk John, bij zijne pogingen om zijnen lachlust te beteugelen, liet ontsnappen, onze schuilplaats niet verraden had.

Binnen stoven mijne vrouw en mijne tante, die thans de klucht begonnen te begrijpen, en zulk een leven als ik toen gehad heb, had ik nog nooit gehad, en hoop ik ook nooit meer te hebben.

Ik weet niet hoe het afgeloopen zou zijn, als John, bij zijne pogingen om eerbiedig en medelijdend te schijnen, niet lucht had gegeven aan zulk een akelig geluid, zoo iets tusschen gekerm en paardengehinnik in, dat alle deftigheid er door verloren ging, en wij het in koor uitschaterden.

☞ Het tijdschrift *de Boeren Goudmijn*, onder redactie van dr. *L. Mulder*, deelt in de April—Mei-aflevering, de volgende vertaling mede van een artikel uit de *Landwirtschaftl. Anzeiger:* "De aardappelen kwamen in 1583 naar Europa. Na 50 jaren brak de aardappelziekte uit en vernietigde de hoop der landbouwers, en na 80 jaren waren de aardappelen reeds zoo ontaard, dat er niet eens zaad kon gewonnen worden. In het jaar 1696 bragten de Spanjaarden weder goede zaden uit Peru, welke 45 jaren lang gezonde aardappelen opleverden. Later werden evenwel ook deze ziek, en in het jaar 1779 was die ziekte zooverre gevorderd, dat men de verkregen zaden ook niet meer gebruiken kon. In 1797 bragten de Engelschen nieuwe zaden naar Europa, maar eerst in 1802 en 1803 vonden deze eene eigenlijke verspreiding in Duitschland, en zijn van dat oogenblik af gemeen goed van alle volkeren geworden. Vijftig jaren later viel de aardappelziekte met vernieuwde hevigheid in en is eerst in het jaar 1856 verminderd. Hieruit zou het bijna schijnen, alsof de aardappelen elke vijftig jaren aan ziekte onderhevig zijn."

☞ "Paddy," zeide een grappenmaker, "waarom laat gij uwe ooren niet korten? Zij zijn veel te lang voor een' mensch."

"En de uwen," antwoordde Pat, "moesten verlengd worden:—zij zijn veel te kort voor een' ezel."

DE BEVOLKING VAN LONDEN.

"Londen is geene stad meer, het is eene met huizen bedekte provincie," zegt ergens *Horace Say*, de bekende Fransche staatshuishoudkundige.

Deze opmerking is evenwel, even als vele Fransche phrases van dien aard, meer geestig en schitterend dan duidelijk en bepaald. Het is toch uitgemaakt dat er in Engeland geen graafschap, in Nederland geene provincie is, die zich, wat de bevolking aangaat, met de Britsche hoofdstad laten vergelijken. De bevolking van die stad bedraagt tegenwoordig 2,362,236 zielen, terwijl de meest bevolkte provincie van Nederland slechts 606.392 zielen telt. (De geheele bevolking van Nederland is nog niet een derde grooter in aantal dan de inwoners van de reuzenstad aan de Theems.) Deze overtreft ook met meer dan een vierde millioen menschen het graafschap Lancaster, het grootste van Groot-Brittanje.

Ja, het schijnt werkelijk kleingeestig, van Londen als van eene eenvoudige provincie te spreken, terwijl het binnen zijne grenzen een grooter aantal menschen telt dan menig koningrijk. Dat is niet bij manier van spreken, want de hoofdstad van Engeland heeft over het halve millioen inwoners meer dan Saksen, dat omtrent 1,600,000,—dan Hannover, dat ten naastenbij 1,800,000,—en Wurtemberg, dat ongeveer 1,750,000 zielen telt, en alleen aan de noordzijde van de Theems wonen meer menschen dan in het geheele groothertogdom Baden.

Maar nog meer: tegen het einde van de 14de eeuw had het geheele koningrijk Engeland nog op verre na niet zooveel bewoners als het tegenwoordige Londen bevat: want de bevolking van Engeland in het jaar 1377 beliep niet meer dan 2,092,978 zielen.

Nemen wij eens als juist aan, wanneer *Balbi* het geheele aantal bewoners der aarde op 1,074 millioenen stelt, dan maakt de reuzenstad aan de Theems juist het 450ste gedeelte daarvan uit; zoodat in elk duizendtal van het geheele menschelijke geslacht zich ten minste twee bewoners van Londen bevinden.

Kortom, men kan Londen gerust voor de meest bewoonde stad der aarde houden. Het heeft een vierde meer menschen binnen zijne muren dan Peking, twee derde meer dan Parijs, tweemaal zooveel als Konstantinopel, viermaal zooveel als Petersburg, vijfmaal zooveel als Weenen en New-York, omtrent zesmaal zooveel als Be.lijn.

Hoe men kan maken dat een paard trekt—Ik heb eenen man gekend, die eene fraaije merrie kocht, welke zoo koppig was, als een beest maar zijn kon, maar hij genas haar eindelijk daarvan op de volgende wijze: Hij spande haar voor den wagen, en reed naar het land om eene vracht pompoenen te halen. Toen hij er tien of twaalf geladen had, dacht zij dat de vracht te zwaar was, en wilde niet trekken. Hij streelde haar eenigen tijd maar het hielp niet. Daarop nam hij eenen stok en stootte en sloeg haar, doch met denzelfden uitslag. Eindelijk bedacht hij een ander plan. Hij nam eenen kruiwagen, en kruide pompoenen genoeg om een vol voer uit te maken, en laadde die op den wagen, waarop hij haar bij den kop nam, maar het was vruchteloos. Daarop ging hij naar huis, en nam voor, dat zij de vracht zou trekken of daar tot den jongsten dag zou blijven staan. Maar toen de zon laag begon te komen, begon zij aan haar avondeten te denken en ging naar huis, met zeer veel bekwaamheid door drie hekken gaande, en kwam met hare vracht behouden en wel bij de schuur aan. Hij zette haar op stal, en voederde haar als of er niets gebeurd was. Nog een paar keeren daarna weigerde zij te trekken, maar zij ondervond telkens de zelfde behandeling, zoo dat zij begreep, dat het haar niet hielp, daar zij ten slotte toch de vracht trekken moest. Daarna werd zij een zoo goed beest om te werken als er ooit een geweest is.—H. Williams, Chester co., Pa.—*Country Gentleman.*

Het was zoo niet gemeend.—Toen de cholera in 1849 te New Orleans op het ergst was, werd een oude neger, die verscheidene malen de gele koorts had doorgestaan, eindelijk toch bang bij de verwoesting, die de cholera onder alle klassen aanrigtte. Zijn meester hoorde hem eens op eenen avond, bij het licht eener kaars, "den engel des Heeren bidden, hem ditmaal te sparen—hem nog een beetje langer te laten leven en hem dan naar de heerlijkheid te halen." Doch hij eindigde zijn gebed met geheele onderwerping aan den wil van den "engel des Heeren" te belijden, zelfs al mogt hij oogenblikkelijk voor die lange reis worden opgeroepen. Sambo's meester besloot de opregtheid dezer laatste belijdenis eens op de proef te stellen. Hij klopte hard aan de deur—

"Wie is daar?" vraagt Sambo.

"De engel des Heeren," was het antwoord.

"Wat wilt gij?"

"Ik kom om Sambo!"

De meester hoorde hem de kaars duidelijk met een "woef" uitblazen, en Sambo antwoordde haastig—

"Hij is niet hier! Die neger is al drie weken dood!"

Theorie en praktijk.—Een geheugenkunstenaar of mnemonicus gaf onlangs in het voornaamste logement eener kleine stad een mnemonische voorstelling, waarin hij de toehoorders door de buitengewone blijken van zijn sterk geheugen ten hoogste verraste. Weinige minuten nadat de kunstenaar onder eene daverende toejuiching was afgetreden, haalde een oppasser uit eenen hoek achter de tafel des toegejuichten eene oude par à pluie voor den dag en riep: "Wel, heb ik nu van me leven! Kijk ereis hier: daar heeft me nu de man, die zoo goed onthouden kan, zijn par à pluie vergeten!"

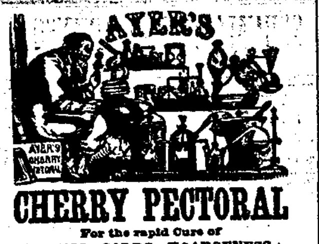
Beleefdheid.—De beroemde Boerhave nam, zegt men, voor elken vlierboom den hoed af, omdat deze boom den arts de voortreffelijkste geneesmiddelen aan de hand deed. Dit kan er in allen gevalle nog door, maar volgens de autographie van professor Schad was er eertijds in het Frankische klooster een monnik, die als een buitengewoon vriend van ham en worst voor de varkens den hoed afnam—en dat was toch wat te erg.

Mrs. Lee Hentz zegt:—Als een man maar niet zoo leelijk is, dat hij een paard verschrikt, is hij mooi genoeg om te trouwen.

CALENDER VOOR AUGUSTUS, 1857.

D. der maand	Dagen der Week.	Zons-Opg. U. M.	Zons-Ond. U. M.	Maangestalten.
1	Zaturdag	4 53	7 19	
2	Zondag	4 54	7 18	
3	Maandag	4 55	7 16	
4	Dingsdag	4 56	7 15	
5	Woensdag	4 57	7 14	Volle Maan, den 5, 's avonds 1 ure, 21 min.
6	Donderdag	4 58	7 13	
7	Vrijdag	4 59	7 11	
8	Zaturdag	5 00	7 10	
9	Zondag	5 01	7 09	
10	Maandag	5 02	7 07	
11	Dingsdag	5 03	7 06	
12	Woensdag	5 04	7 04	Laatste Kwart., den 12, 's avonds 0 ure, 34 min.
13	Donderdag	5 05	7 03	
14	Vrijdag	5 06	7 02	
15	Zaturdag	5 07	7 00	
16	Zondag	5 08	6 59	
17	Maandag	5 10	6 57	
18	Dingsdag	5 11	6 56	
19	Woensdag	5 12	6 54	Nieuwe Maan, den 19, 's morg. 11 ure, 18 min.
20	Donderdag	5 13	6 53	
21	Vrijdag	5 14	6 51	
22	Zaturdag	5 15	6 50	
23	Zondag	5 16	6 48	
24	Maandag	5 17	6 46	
25	Dingsdag	5 18	6 45	
26	Woensdag	5 19	6 43	
27	Donderdag	5 20	6 41	Eerste Kwart., den 27, 's morg. 9 ure, 56 min.
28	Vrijdag	5 21	6 40	
29	Zaturdag	5 22	6 38	
30	Zondag	5 23	6 37	
31	Maandag	5 24	6 35	

Agenten voor den Nieuwsbode.

De volgende heeren zijn zoo vriendelijk het agentschap op zich te nemen, inteekenings-gelden voor dit blad te ontvangen en met de namen op te zenden:

De Heer A. Stokdijk, Amsterdam, Wisconsin.
„ A. van de Wall, Oostburg, dito.
„ G. P. Feltzer, Sheboygan Falls.
„ D. J. Doornink, Milwaukie, Wis.
„ Arnold Smits, Little Chute, Wis.
„ John Wigman, te Green Bay.
„ J. Landaal, Alto, Fond du Lac County.
„ F. Pasdeloup, 59 Clark street, Chicago.
„ G. van der Sijde, Hope, Illinois.
„ M. Janson, Thornton, Illinois.
„ E. van der Stolpe, Albany, N. Y.
„ A. de Vos, Az. Rochester, N. Y.
„ N. W. A. v. C. Smallenburg, Buffalo.
„ J. Aaljé, Paterson, enz., New Jersey.
„ H. Ochsner, Cleveland, Ohio.
„ J. J. Zorge, Cincinnati.
„ J. van de Luijster, Holland, Mich.
„ Zeeland, Mich.
„ J. Hoedemaker, Kalamazoo, dito.
„ L. Dooge, Grand Rapids, dito.
„ Henry Hospers, Pella, Iowa.
„ L. D. van Horssen, Keokuk, Iowa.

☞ De abonnements-prijs op den *Nieuwsbode* is slechts TWEE DOLLARS per jaar, of omtrent vier centen per week! Zij die wenschen in te teekenen, hebben zich slechts bij de agenten aan te melden, of het geld (in goede bankbiljetten) in eenen brief te zenden, die *franco* moet gezonden worden aan

J. QUINTUS, Sheboygan Wis.